

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
Katedra občanského práva

Diplomová práce

Rozhodčí řízení v České republice

Mgr. Petra Gillar

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Mgr. Petra HRŮZKOVÁ**
Osobní číslo: **R16M0090P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Rozhodčí řízení v České republice**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Pojem a charakteristika rozhodčího řízení
3. Historický vývoj rozhodčího řízení
4. Prameny rozhodčího řízení
5. Arbitrabilita
6. Rozhodčí smlouva
7. Procesní úprava rozhodčího řízení
8. Rozhodnutí v rozhodčím řízení
9. Zrušení rozhodčího nálezu
10. Výkon rozhodnutí v rozhodčím řízení
11. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Zdeněk Pulkrábek, Ph.D.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **30. ledna 2019**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2020**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
pověřená osoba

V Plzni dne 1. července 2019

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a veškeré použité prameny, literaturu a jiné zdroje jsem řádně uvedla v seznamu použité literatury.

V Plzni dne 26. 3. 2023

.....

Mgr. Petra Gillar

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Zdeňku Pulkrábkovi, Ph.D., za jeho odborné rady, cenné připomínky a náměty, jakožto velmi vstřícné vedení mé práce. Děkuji současně i mé rodině za obětavou podporu po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod.....	1
1 Pojem a charakteristika rozhodčího řízení	3
1.1 Základní dělení rozhodčího řízení.....	4
1.1.1 Fakultativní rozhodčí řízení.....	4
1.1.2 Obligatorní rozhodčí řízení	5
1.1.3 Institucionální rozhodčí řízení.....	5
1.1.4 <i>Ad hoc</i> rozhodčí řízení.....	6
1.1.5 Tradiční a on-line rozhodčí řízení	6
2 Historický vývoj rozhodčího řízení	8
2.1 Historie rozhodčího řízení v českých zemích.....	9
2.1.1 Rozhodčí řízení v letech 1895–1994.....	9
2.1.2 Rozhodčí řízení od roku 1995 po současnost.....	10
3 Teoretické koncepce	12
3.1 Teorie smluvní.....	12
3.2 Teorie jurisdikční	13
3.3 Teorie smíšená.....	14
3.4 Teorie autonomní	15
4 Prameny rozhodčího řízení.....	16
4.1 Vnitrostátní právní úprava.....	16
4.2 Mezinárodní právní úprava	17
5 Arbitrabilita	18
5.1 Arbitrabilita obecně.....	18
5.2 Arbitrabilita v Českém právním řádu.....	18
5.3 Arbitrabilita v zahraničí.....	22
5.3.1 Slovensko	22
5.3.2 Polsko	24
5.3.3 Rakousko	24
5.3.4 Chorvatsko	25
6 Rozhodčí smlouva	27

6.1	Pojem a předmět rozhodčí smlouvy	27
6.2	Právní povaha rozhodčí smlouvy	29
6.2.1	Rozhodčí smlouva a smlouva hlavní.....	31
6.3	Klasifikace rozhodčí smlouvy	32
6.4	Náležitosti rozhodčí smlouvy	35
6.4.1	Formální náležitosti.....	35
6.4.2	Obsahové náležitosti.....	38
6.5	Neplatnost a zánik rozhodčí smlouvy	41
6.5.1	Neplatnost rozhodčí smlouvy	41
6.5.2	Zánik rozhodčí smlouvy	43
7	Procesní úprava rozhodčího řízení.....	44
7.1	Základní zásady rozhodčího řízení.....	44
7.2	Subjekty rozhodčího řízení.....	46
7.3	Stadia rozhodčího řízení.....	47
7.3.1	Zahájení rozhodčího řízení.....	47
7.3.2	Průběh rozhodčího řízení.....	49
7.3.3	Ukončení rozhodčího řízení	52
8	Rozhodnutí v rozhodčím řízení	54
8.1	Rozhodčí nález	54
8.2	Usnesení	59
9	Zrušení rozhodčího nálezu.....	61
10	Výkon rozhodčího nálezu	64
10.1	Zastavení nařízeného výkonu rozhodčího nálezu	65
	Závěr.....	68
	Seznam použité literatury	70
	Seznam použitých zkratk.....	75
	Resume	77

Úvod

Nelze přehlédnout skutečnost, že rozhodčí řízení představující alternativu k tradičnímu soudnímu řízení nabývá v České republice vedle řízení před obecnými soudy na stále větším významu. O této skutečnosti vypovídá i rozsáhlá judikatura obecných soudů, jakož i Ústavního soudu ČR (ÚS), a to zejména po roce 2008. Rozhodčí řízení se stalo stále využívanějším institutem k řešení sporů mimosoudní cestou. Tento fakt však s sebou v minulosti přinesl značné diskuse, které vedly k negativní pověsti rozhodčího řízení, a to především u laické veřejnosti. K tomuto však bezesporu přispělo i zneužívání tohoto institutu, a to zejména v oblasti spotřebitelských sporů. Na druhou stranu se lze však setkat s těmi, kteří rozhodčí řízení naopak před řízením soudů výslovně preferují, ať už s ohledem na jeho rychlost, neformálnost, neveřejnost, či například pro snadnou vykonatelnost rozhodčích nálezů tuzemských i zahraničních.

Rozhodčí řízení můžeme v současné době považovat za právně zakotvený institut, který je bezpochyby značně využíván ve všech vyspělých zemích světa.

Jak vyplývá i ze samotného názvu této práce, jejím předmětem je rozhodčí řízení v České republice. Česká právní úprava rozhodčího řízení je v současné době primárně obsažena v zákoně č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZRR), který byl ve svém původním znění přijat s účinností k 1. 1. 1995. Počátek tohoto způsobu mimosoudního řešení sporů v České republice tak lze vázat k tomuto datu, neboť do účinnosti tohoto zákona bylo v České republice možné využít institutu rozhodčího řízení pouze pro řešení sporů z mezinárodního obchodního styku, nikoliv však pro spory vnitrostátní.

V současném pojetí tak lze uzavřít, že *„rozhodčí řízení je vedle řízení před obecnými soudy další možností, jak řešit majetkové spory mezi fyzickými či právníckými osobami ve vztazích vnitrostátních nebo mezinárodních.“*¹

Pro účely této práce tak bude v první kapitole především vymezen pojem rozhodčího řízení, jeho základní charakteristika a jednotlivé druhy rozhodčího řízení. Další kapitola pak bude představovat historický exkurz zahrnující stručný vývoj rozhodčího řízení jako takového, přičemž bude věnována větší pozornost

¹ KOCINA, Jan, Bohumil POLÁČEK a kol. *Aktuální otázky rozhodčího řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-349-0, s. 5.

vývoji právní úpravy na našem území. K vymezení povahy rozhodčího řízení bude v kapitole třetí pojednáno o teoretických koncepcích rozhodčího řízení, které mají význam nejen v oblasti teorie, ale taktéž dopad praktický, a to i s ohledem na jejich vývoj v judikatuře. Kapitola čtvrtá pak bude poskytovat deskripci pramenů rozhodčího řízení na našem území.

Pátá kapitola bude obsahovat popis problematiky arbitrability, tj. okruhu konkrétních věcí (sporů), které mohou být projednávány a rozhodovány v rozhodčím řízení, jež doznala v posledních letech významných změn, přičemž část této kapitoly bude věnována komparaci se zahraniční právní úpravou vybraných zemí Evropy. Vzhledem ke společné historii tak bude detailněji pojednáno o úpravě arbitrability v právním řádu Slovenské republiky. Dále se pak práce okrajově dotkne i vymezení rozsahu arbitrability v Polsku a Rakousku s ohledem na jejich geografickou polohu, přičemž v neposlední řadě bude zmíněna i právní úprava arbitrability v Chorvatsku, jež ve srovnání s Českou republikou připouští projednávání a rozhodování sporů, které jsou v ČR již z rozhodčího řízení vyloučeny. Předmětem šesté kapitoly této práce budou rozhodčí smlouvy představující základní procesní podmínku pro konání rozhodčího řízení, zejména budou uvedeny základní druhy, jejich forma, obsah, jakož i jejich případná neplatnost a možný zánik těchto smluv.

Procesní úpravě rozhodčího řízení bude věnována pozornost v kapitole sedmé s akcentem na základní principy rozhodčího řízení, samotný průběh řízení a jeho subjekty jako nositele práv a povinností, představující jak rozhodce či rozhodčí soudy, tak i účastníky řízení. Osmá kapitola pak bude blíže rozvádět rozhodnutí představující výsledek rozhodčího řízení, na niž v další kapitole naváže problematika zrušení konkrétního rozhodnutí (rozhodčího nálezu). Na závěr bude v této práci zaměřena pozornost na popis problematiky výkonu rozhodčího nálezu, a to v kapitole desáté.

Cílem této práce je tedy poskytnutí ucelené deskripce zásadních institutů rozhodčího řízení v České republice včetně jeho vývoje a aktuální judikatury, a to i za současného využití komparativní metody v konkrétní problematice. Zároveň bude v této práci použita metoda analytická ve vybraných sporných otázkách týkajících se rozhodčího řízení.

1 Pojem a charakteristika rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení můžeme chápat jako jednu z forem mimosoudního řešení sporů, která představuje vůči tradičnímu civilnímu procesu alternativní řešení, avšak ne komplexně u všech sporů, ale pouze u takových, u kterých tak stanovuje zákon (hovoříme tak o tzv. arbitrabilním sporu).

Alternativnost vůči tradičnímu soudnímu řízení může vést k tomu, že rozhodčí řízení lze podřadit pod zvláštní druh alternativního řešení sporů (v zahraničí užívána zkratka „ADR“ tj. *Alternative Dispute Resolution*), mezi které řadíme např. mediaci, konciliaci, expertízu, mini-trial a další. Ostatně i v odborné literatuře se lze setkat s názorem, že rozhodčí řízení je jedním z tzv. alternativních způsobů řešení sporů.² To se děje nejspíše i proto, že pro všechny tyto způsoby řešení sporů je společným znakem existující vůle stran si takové řešení sporů zvolit a podrobit se mu. Nicméně mezi těmito způsoby řešení sporů lze najít i množství rozdílů, které naopak i samotnou autorku vedlo k přiklonění se k rozlišení institutu sloužícího k řešení sporů na rozhodčí řízení, ADR a řízení před obecnými soudy, a tedy k chápání rozhodčího řízení jako alternativy k tradičnímu soudnímu řízení, a to spolu s ADR.

Tyto rozdíly mezi oběma typy řízení můžeme spatřovat např. v cílech obou způsobů řízení, kdy cílem rozhodčího řízení je vydání rozhodnutí, zatímco cílem ADR je dosažení dohody (narovnání), která představuje vhodné řešení problému pro obě strany, a jeho výsledkem tak není autoritativní rozhodnutí.³ Jako rozdíl můžeme chápat taktéž i podmínku existence sporu pro zahájení řízení, kdy je charakteristická právě existence konkrétního sporu, na rozdíl např. od mediace pro rozhodčí řízení.

Zákonnou definici rozhodčího řízení bychom hledali těžko. V obecné rovině je rozhodčí řízení definováno jako „*prostředek, v jehož rámci je rozhodováno o zájmech jedné nebo více osob svěřeno jedné jiné nebo více jiným osobám - rozhodcům -, které odvozují svou pravomoc od dohody stran (v rámci objektivní a subjektivní arbitrability), nikoli od orgánů státu.*“⁴

² Srov. ŠÍNOVÁ, Renáta, Jana PETROV KŘIVÁČKOVÁ a kol. *Civilní proces: Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-594-7, s. 245.

³ Na této skutečnosti nemění i fakt, že rozhodce má povinnost během řízení působit na strany sporu k dosažení dohody a smírnému řešení, jak předpokládá § 24 ZRŘ.

⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 8.

Je žádoucí však zmínit, že pro takovouto pravomoc vyplývající z dohody stran je nezbytný zákonný základ, jenž určuje podmínky pro uzavření rozhodčí smlouvy, zejména přípustnost dohody stran či její minimální obsah. V tomto kontextu K. Růžička a D. Frintová mj. uvádějí: „*existence vlastního rozhodčího řízení je determinována právními předpisy státu a místa jeho konání (lex arbitri), protože stát sám stanoví zákonný rámec pro jeho konání, podmínky pro uzavření rozhodčí smlouvy, požadavky na osobu rozhodce i podmínky pro závaznost konečného rozhodnutí.*“⁵

V neposlední řadě je vhodné alespoň výčtem zmínit jednotlivé charakteristické rysy rozhodčího řízení, pod které, jak již bylo nastíněno výše, můžeme podřadit zejména: neformálnost, jednoinstančnost, rychlost⁶, neveřejnost, snadnou vymahatelnost rozhodčích nálezů (podrobněji viz kapitola 9), možnost výběru rozhodců či např. hospodárnost. Není pochyb o tom, že tyto jednotlivé rysy pak staví rozhodčí řízení ve srovnání s řízením před obecnými soudy do určitého výhodnějšího postavení.

1.1 Základní dělení rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení můžeme rozdělit z pohledu řady různých kritérií, například dle subjektu, který rozhoduje nebo dle průběhu nebo předmětu řízení či dle nutnosti existence rozhodčí smlouvy. V odborné literatuře se však můžeme setkat s různým dělením rozhodčího řízení. Zpravidla se ovšem rozhodčí řízení ve světle výše zmiňovaných kritérií dělí na fakultativní a obligatorní. Dalším, zřejmě nejfrekventovanějším členěním, je dělení na řízení institucionální a *ad hoc*, které vychází z § 2 odst. 1 ZRŘ. V některé literatuře se dále uvádí další dělení, a to na tradiční rozhodčí řízení a on-line rozhodčí řízení.

1.1.1 Fakultativní rozhodčí řízení

O fakultativním rozhodčím řízení můžeme hovořit v případě, kdy je k jeho realizaci nezbytná platně uzavřená rozhodčí smlouva. Jak už název napovídá,

⁵ RŮŽIČKA, Květoslav a Dita FRINTOVÁ. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR: rozhodčí soud sedmdesátníkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-745-0, s. 27.

⁶ Např. § 30 Řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR (Řád RS) hovoří o tzv. urychleném řízení, ve kterém je možné dosáhnout významného urychlení řízení a vydání rozhodčího nálezů ve velmi krátké lhůtě (např. v řádu týdnů či měsíců od zaplacení příslušného poplatku).

toto řízení je vyznačováno dobrovolností, neboť závisí na vůli stran, zda rozhodčí smlouvu uzavřou či nikoliv. V České republice je v případě dělení rozhodčího řízení na fakultativní a obligatorní právě toto řízení jediné existující.

1.1.2 Obligatorní rozhodčí řízení

Na rozdíl od výše uvedené podmínky existence rozhodčí smlouvy lze obligatorní rozhodčí řízení zahájit právě bez takovéto smlouvy. Pro zahájení rozhodčího řízení postačí existence závazného dokumentu, jako je například mezinárodní smlouva či vnitrostátní právní předpis, na jejímž základě pak může žalovaný podat žalobu u příslušného rozhodce nebo stálého rozhodčího soudu. Žalovaný má pak následně povinnost se tomuto rozhodčímu řízení podrobit.

Jak je zmíněno výše, v České republice obligatorní řízení, jak jej pojímá tato práce, již v právním řádu nenajdeme. Na našem území se vyskytovalo dříve, a to ve sporech mezi hospodářskými organizacemi členských států v době existence Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP).⁷

1.1.3 Institucionální rozhodčí řízení

Institucionální rozhodčí řízení je vykonáváno před tzv. stálými rozhodčími soudy. „*Stálým rozhodčím soudem nazýváme instituci, které je dle zákona přisouzeno specifické postavení, neboť může vydávat vlastní statuty a řády (§ 13 odst. 2 RoZŘ). Stálý rozhodčí soud může být zřízen jen zvláštním zákonem (tj. tento zákon přímo ustanovuje stálý rozhodčí soud) nebo jeho zřízení musí výslovně tento zvláštní zákon připouštět (§ 13 odst. 1 RoZŘ).*“⁸

Stálý rozhodčí soud má obvykle své sídlo, statut, statutární orgány jednající jeho jménem a pravidla samotného rozhodčího řízení (nejčastěji označované jako „*Řád*“), jakož i předem připravená pravidla o nákladech. Současně každý stálý rozhodčí soud disponuje svým administrativním aparátem pro organizaci činnosti jak soudu, tak i pro samotné řízení. V České republice v současnosti představují stálé rozhodčí soudy pouze tři instituce: Rozhodčí soud při Hospodářské komoře a Agrární komoře České republiky (dále též jako „*Rozhodčí soud při HK ČR a AK*“).

⁷ Obligatorní rozhodčí řízení (arbitráž) se na našem území vyskytovalo v době tehdejšího ČSSR, a to ve sporech mezi hospodářskými organizacemi členských krajin RVHP, jež probíhalo na základě Úmluvy o řešení občanskoprávních sporů vznikajících ze vztahů hospodářské a vědeckotechnické spolupráce v rozhodčím řízení z roku 1972 (vyhláška č. 115/1974 Sb.).

⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta, Jana PETROV KŘIVÁČKOVÁ a kol. *Civilní proces: Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-594-7, s. 258.

ČR“)⁹, Rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a.s.¹⁰ a konečně Mezinárodní rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno¹¹. Tyto stálé rozhodčí soudy pak můžeme dělit na soudy obecné (např. Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR) a specializované (např. Burzovní rozhodčí soud), a to dle okruhu jim svěřené působnosti.

1.1.4 *Ad hoc* rozhodčí řízení

V případě řízení *ad hoc* se rozhodčí řízení nekoná před stálými soudy, ale strany se v rozhodčí smlouvě dohodnou na rozhodci (či několika rozhodcích), který bude jejich spor projednávat. Významným znakem řízení *ad hoc* je určitá volnost stran v rámci výběru rozhodce, jakož i procesních pravidel pro rozhodčí řízení, avšak pouze za předpokladu splnění podmínek stanovených v ZRŘ.

Je však zapotřebí, aby rozhodčí smlouva určila jednoznačně a určitě konkrétní osobu, tj. jmenovitě určila rozhodce, kterého si strany vybraly, případně obsahovala konkrétní způsob jeho určení. Absence tohoto požadavku již dle rozsáhlé a široko uplatňované judikatury vede k neplatnosti rozhodčí smlouvy. K tomuto vyslovil názor i Nejvyšší soud Česko republiky ve svém rozhodnutí: „*Jedná-li se o ad hoc rozhodce, jímž musí vždy být fyzická osoba, může být přímo v rozhodčí smlouvě tento rozhodce či rozhodci, je-li jich více, uveden (uvedeni), případně může rozhodčí smlouva stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny (§ 7 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb.). Přitom stanovením způsobu určení rozhodce je třeba rozumět jen určení takového způsobu, který nezáleží jen na vůli jedné strany, jak je tato zásada formulována v ustanovení § 269 odst. 3 obchodního zákoníku.*“¹²

1.1.5 Tradiční a on-line rozhodčí řízení

Dělení rozhodčího řízení na tradiční a on-line uvádí ve své publikaci např. N. Rozehnalová (*Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*), přičemž od klasické formy rozhodčího řízení odlišuje tzv. on-line řízení. Jedná se o poměrně novou zvláštní formu řízení. První instituce v České republice, která zavedla rozhodčí řízení on-line, je Rozhodčí soud při

⁹ Zřízený na základě zákona č. 259/1996 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komory České republiky.

¹⁰ Zřízený na základě zákona č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů.

¹¹ Zřízený na základě zákona č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách.

¹² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 1. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3085/2014.

HK ČR a AK ČR, a to v roce 2004 uveřejněním Zvláštního dodatku k Řádu pro rozhodčí řízení on-line (dále jen „*Řád OL*“).¹³

V tomto způsobu řízení, vedeného výhradně formou elektronické komunikace a sítě internet, se již zásada ústnosti neuplatní, neboť projednání sporů probíhá jen na základě elektronicky zaslanych podání a listinných důkazů. Řád OL vymezuje tzv. administrační místo, kde řízení probíhá a jehož prostřednictvím je možné řízení on-line zahájit či hradit veškeré poplatky s řízením spojené. Tímto místem je adresa Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR na internetu (www.arbcourtonline.cz). Řád OL taktéž počítá se situací, kde není po zahájení řízení možno z důvodu překážek na straně účastníka po technické stránce v řízení pokračovat. V tomto případě pak může rozhodce rozhodnout, že v řízení bude dále pokračováno v tradiční podobě dle Řádu Rozhodčího soudu.¹⁴ Je nutno dodat, že na rozhodčím řízení on-line se však strany musí v rozhodčí smlouvě dohodnout.

Rozhodčím řízení v tradiční podobě pak tedy chápeme takové rozhodčí řízení, které stojí na zásadách ústnosti a písemnosti. Tedy probíhá ústní jednání, strany (příp. jejich zástupci) jsou osobně přítomni, rozhodčí nález má papírovou podobu, písemnosti jsou podávány v papírové podobě.

¹³ Zvláštní dodatek Řádu pro rozhodčí řízení on-line (Řád on-line). *Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR* [online]. 2007 [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: <https://www.soud.cz/rady/zvlastni-dodatek-radu-pro-rozhodci-rizeni-on-line-2007>

¹⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-324-9, s. 75–76.

2 Historický vývoj rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení představuje institut, který není jakýmsi moderním institutem, naopak se jedná o institut s dlouholetou tradicí. Prvopočátky rozhodčího řízení totiž sahají již do předstátního období. V dobách rodové společnosti, zejména v době vzniku vyšších organizovaných útvarů, existovala role rozhodce nazývaného „smluvčí“, který vzniklé spory rozhodoval. Jeho rozhodnutí však nebyla mocensky garantována a bylo je možné realizovat jen za podpory veřejného mínění. O vzniku soudů v tom pravém slova smyslu však lze hovořit, až když se vyšší organizované útvary začaly postupem času přetvářet ve stát.¹⁵

V dobách prvních státních útvarů se počátky zmínek o rozhodčím řízení objevují např. ve starověkém Egyptě, kdy již v této době řešil spory mezi obchodníky rozhodce. Současně ve starověkém Římě v Zákoně dvanácti desek neboli *Lex duodecim tabularum* nalézáme pojem „*arbiter*“. Další zmínky o rozhodčím řízení lze doložit například v konfuciánské Číně či v Řecku. O sporech tak většinou rozhodoval jediný rozhodce, jehož úkolem bylo pouhé urovnávání sporů mezi stranami, nikoliv řešení otázky právní.¹⁶

Postupem času však rozhodčí forma řešení sporů upadala. Až v pozdějších dobách středověku lze spatřit určitý rozmach rozhodčího řízení, a to např. v Itálii, čemuž pomohl rozvoj měst a obchodu, kdy tak mezi obchodníky vznikala potřeba rozhodnout spor rychleji a neformálněji.

Největší rozmach rozhodčího řízení lze spatřovat až od počátku 20. století. Za takzvaného průkopníka rozhodčího řízení v rámci mezinárodního obchodu (arbitráže)¹⁷, a tedy současné moderní arbitráže, můžeme považovat rozhodčí soud, který byl zřízen roku 1923 při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži (ICC), jenž působí až do současnosti.

¹⁵ SCHELLE, Karel a Ilona SCHELLEOVÁ. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-19-X, s. 12.

¹⁶ RŮŽIČKA, Květoslav a Dita FRINTOVÁ. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR: rozhodčí soud sedmdesátíkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-745-0, s. 22.

¹⁷ Mezinárodní obchodní arbitráž chápeme jako řízení, v němž se projednávají a rozhodují občanskoprávní spory obsahující mezinárodní prvek.

2.1 Historie rozhodčího řízení v českých zemích

Není pochyb o tom, že na českém území má rozhodčí řízení dlouholetou tradici. Počátky rozhodčího řízení na našem území totiž můžeme pozorovat již od 13. století, přičemž první písemné zmínky o existenci takového typu soudní organizace lze nalézt „v břeclavském textu Statut Konráda Oty z roku 1237 o „zlubném sídu“, jenž dovoluje obyvatelstvu vyřizovat drobné spory – *de capra et ove ceteris huiusmodi – svobodně za pomoci rozhodců*“.¹⁸ Tzv. „zlubný súd“ tak představoval rozhodčí soud, přičemž strany sporu jej mohly využít prakticky v každém sporu. Tento rozhodčí soud existoval až do dob Karla IV., když za jeho vlády byly spory rozhodovány rozhodci „*ubrmány*“, a tzv. „*zlubné sídy*“ již takřka zanikly.

Od 15. století však rozhodčí řízení postupně ztrácelo na svém významu a v této době se začaly objevovat snahy o vyřizování sporu smírem. Rozhodčí řízení tak mělo spíše podobu dnešní mediace. Tuto skutečnost dokládají i půhonné desky¹⁹, kde je například uvedeno, že „*soud ,rozkázal, aby se strany o to přátelsky smluvily‘, nebo že soudci komorního soudu ,tu věc mezi nimi jsou smluvili a zarovnali‘*“.²⁰

2.1.1 Rozhodčí řízení v letech 1895–1994

Významným milníkem v historii rozhodčího řízení je v dobách Rakousko-Uherska, roku 1895, přijetí civilního řádu soudního (zákon č. 113/1895 z.ř., o soudním řízení v občanských rozepřích právních). Civilní řád soudní upravoval rozhodčí řízení konkrétně v § 577–599. Například § 577 umožňoval, aby rozhodčí smlouva, kterou byla vyňata věc z pravomoci obecných soudů, byla uzavřena ve věcech, ve kterých byly strany sporu způsobilé o předmětu sporu uzavřít smír.²¹ Dále následující ustanovení obsahovala např. proces jmenování rozhodců. Zákon však nepředepisoval ani osobní způsobilost, ani počet rozhodců (rozsudích), nýbrž

¹⁸ SCHELLE, Karel a Ilona SCHELLEOVÁ. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-19-X, s. 13.

¹⁹ Zemské desky, do nichž se evidovaly půhony tj. žaloby.

²⁰ SCHELLE, Karel a Ilona SCHELLEOVÁ. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-19-X, s. 16.

²¹ RŮŽIČKA, Květoslav a Dita FRINTOVÁ. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR: rozhodčí soud sedmdesátíkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-745-0, s. 23.

jen způsob jejich jmenování v případě, že tak v rozhodčí smlouvě nebylo ujednáno.²²

Civilní řád soudní platil na našem území i po vzniku samostatného Československa, kdy byl v roce 1950 nahrazen zákonem č. 142/1950 Sb., o řízeních v občanských právních věcech (občanský soudní řád), který nabyl účinnost dnem 1. 1. 1951. Tento zákon však značně omezoval možnost uzavřít rozhodčí smlouvu, a to pouze na případ, kdy jednou ze stran sporu byla československá právnická osoba.

Po celou tuto dobu tak bylo rozhodčí řízení součástí obecného civilně procesního předpisu. K jeho vyčlenění pak došlo přijetím zákona č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů. Podle tohoto zákona však bylo možné uzavřít rozhodčí smlouvu pouze ve sporech z mezinárodního obchodního styku.

2.1.2 Rozhodčí řízení od roku 1995 po současnost

Jak bylo uvedeno výše, rozhodčí řízení bylo možné vést pouze pro spory z mezinárodního obchodního styku. Tato skutečnost však v České republice vedla zákonodárce k přijetí zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (ZRŘ), který nabyl účinnosti dne 1. 1. 1995. Tento zákon lze považovat za průlomový z hlediska řešení sporů v rozhodčím řízení, neboť rozšířil rozhodčí řízení i na spory čistě vnitrostátní. Předmětem řízení mohly být spory majetkové s výjimkou sporů ze sféry konkurzu a vyrovnání, k jejichž projednávání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc obecného soudu, a jestliže strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír.

Rozhodčí řízení tak stále nabývalo na svém významu, avšak to s sebou přineslo i negativní jevy, zejména od počátku tohoto století. Jak je pojednáváno již v samotném úvodu této práce, nárůstem řešení sporů v rozhodčím řízení tak docházelo postupně ke zneužívání tohoto institutu, a to především v oblasti spotřebitelských sporů. Tak se dělo i proto, že ZRŘ neposkytoval ochranu spotřebitelům a faktickou nerovnost mezi spotřebitelem a podnikatelem nijak nerespektoval. Z toho důvodu tak byl přijat zákon č. 19/2012 Sb., kterým se mění ZRŘ, jenž zakotvil mechanismy na ochranu spotřebitele. Současně tato právní

²² OTT, Emil. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního, III. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-922-7, s. 287.

úprava představovala snahu o přiblížení k unijní legislativě²³. Z toho důvodu je tento zákon často označován jako tzv. euronovela.

Současně roku 2012 vstoupil v platnost zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, jenž upravuje některé záležitosti týkající se rozhodčího řízení, včetně uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

Významnou a poslední změnu právní úpravy rozhodčího řízení datujeme k roku 2016. Tohoto roku došlo k přijetí zákona č. 258/2016, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru (ZSÚ), neboť zcela vyloučil rozhodování spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení.

²³ Především v rámci směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

3 Teoretické koncepce

Pokud hovoříme o teoretických koncepcích rozhodčího řízení, máme tím na mysli jakési právní teorie, které více či méně vysvětlují povahu rozhodčího řízení jako takového, a to z pohledu vazby státu k rozhodčímu řízení. Není sporu o tom, že interpretace právní povahy rozhodčího řízení je nelehkou záležitostí, o čemž svědčí i fakt, že snaha o jeho vysvětlení různými teoretiky přetrvává více než 200 let. Postupně se však vyvinuly tři, resp. čtyři²⁴ základní teoretické koncepce neboli doktríny (ačkoliv teorií rozhodčího řízení, které se věnují povaze a dalším aspektům rozhodčího řízení existuje značně více).

Hovoříme tak o teorii: **a) smluvní (kontraktační), b) jurisdikční (rozsudkové), c) smíšené (hybridní) a d) autonomní (nezávislé).**

Rozdíl mezi jednotlivými teoretickými (resp. doktrinálními) přístupy spočívá zejména v možnosti soudů jako představitelů veřejné moci zasahovat do průběhu a pravidel nastalého rozhodčího řízení. Každá doktrína tak hodnotí roli státu a roli vůle stran různě. Obecně tak platí, že více integrace státu do rozhodčího řízení znamená menší autonomní prostor subjektů sporu, pokud jde například o určování pravidel řízení nebo v otázce postavení a pravomoci rozhodců. Na druhé straně však naopak v případě, že určujícím kvalifikačním prvkem právní povahy rozhodčího řízení bude autonomie vůle stran, pak bude integrace moci omezena ve smyslu jejího subsidiárního postavení.²⁵

3.1 Teorie smluvní

Teorie smluvní neboli kontrakční považuje za základ rozhodčího řízení výlučně smlouvu jako projev autonomie stran. Tato teorie se modifikovala do dvou podob, a to na *klasickou* a *moderní* smluvní teorii.

Klasická smluvní teorie (za jejíhož zakladatele je považován P. Merlin) staví na faktu, že pravomoc rozhodce je dána výlučně smlouvou²⁶ a realizace rozhodčího řízení je dána vůlí stran, které určují charakter rozhodčího řízení

²⁴ Teorie smíšená zahrnuje jak teorii smluvní, tak teorii jurisdikční.

²⁵ BAROŠ, David. *Právní povaha rozhodčího řízení optikou analýzy doktrinálních přístupů* [online]. Epravo.cz, 16. 6. 2017 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-povaha-rozhodciho-rizeni-optikou-analyzy-doktrinálních-pristupu-105971.html>.

²⁶ Zde lze spatřit zásadu: „*arbiter nihil extra compromissum facere potest*“ (rozhodce nemůže dělat nic nad rámec vymezený dohodou o arbitráži).

(pravidla řešení sporů, místo, *ad hoc* či institucionální rozhodčí řízení, výběr rozhodce atp.). Rozhodčí nález je tak svou povahou smlouvou, kterou uzavírají rozhodci jako zástupci sporných stran. Dle této teorie je pak rozhodce v postavení jakéhosi zástupce stran, jenž plní smluvní ujednání stran v rozhodčí smlouvě a tato pak promítne v rozhodčím nálezu.

Moderní smluvní teorie však naopak zastává fakt, že rozhodce neplní funkci jakéhosi zástupce sporných stran a že rozhodčí nález nepředstavuje ve své podstatě smlouvu. „*Rozhodčí smlouva je pak považována za smlouvu sui generis, která se řídí vlastními pravidly a která se dotýká jak soukromého práva smluvního, tak zvláštností rozhodčího řízení.*“²⁷

Smluvní teorie přinesla zejména od roku 2002 značné diskuse, kdy se řada autorů s touto teorií neztotožňuje, naopak jiní tuto teorii uznávají (v České republice je jím např. doc. Raban). Z nálezu Ústavního soudu ČR (sp. zn. IV. ÚS 174/2002 ze dne 15. 7. 2022) je patrné, že ÚS z této doktríny taktéž pravděpodobně vychází. V tomto nálezu Ústavní soud ČR zaujal stanovisko, dle něž je charakter rozhodčího řízení založen smlouvou delegující vůli stran a výsledek takového řízení představuje kvalifikovanou formu závazku, který je jako takový závazný. Současně zaujal názor, že rozhodce právo nenalézá, ale pouze jedná o kompromisu, případně vyjasňuje či tvoří závazkový vztah v zastoupení stran.²⁸

3.2 Teorie jurisdikční

Jurisdikční teorie, či někdy se můžeme setkat s názvem „rozsudková“, je na rozdíl od teorie smluvní postavena na myšlence, že rozhodčí řízení je řízením sporným, a tudíž má kontradiktorní charakter. Rozhodci zde tak nepřestávají jakéhosi zástupce stran, ale v rámci své pravomoci, která jim byla svěřena státem (a nikoliv vůli stran), nalézají právo a rozhodují spor. Rozhodčí nález je pak považován za jurisdikční akt. Jedná se tak o rozhodnutí soukromoprávního subjektu, kterému zákonodárce propůjčuje charakter vykonatelného titulu (§ 28 a násl. ZRŘ), přičemž stát si ponechává možnost zpětné kontroly pro ověření splnění procesních podmínek a standardů jakožto předpokladů činnosti

²⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 23.

²⁸ Srov. nález Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 7. 2022, sp. zn. IV. ÚS 174/02.

soukromoprávního subjektu směřující k vydání autoritativního rozhodnutí, a to v rámci institutu zrušení rozhodčího nálezu (§ 31 ZRŘ).²⁹ O tomto institutu blíže v kapitole 9.

Jak již bylo zmíněno výše, Ústavní soud ČR se ve svém nálezu ze dne 15. 7. 2002 přiklonil k teorii smluvní. K jejímu překonání pak došlo v roce 2011, kdy Ústavní soud ČR vydal dne 8. 3. 2011 nález sp. zn. I. ÚS 3227/07, ve kterém označil rozhodčí řízení za druh civilního procesu, přičemž rozhodce v takovémto řízení právo nalézá a následně vydává autoritativní rozhodnutí, tj. rozhodčí nález.³⁰ Tímto nálezem se tak ÚS odklonil od smluvní teorie a akceptoval teorii jurisdikční. K této teorii se v České republice taktéž klaní např. K. Růžička.

3.3 Teorie smíšená

Jak vyplývá již z názvu této doktríny, jedná se o tzv. kombinaci teorie smluvní a teorie jurisdikční. V bližším detailu můžeme říct, že zde dochází k prolínání autonomie vůle stran a vlivu státu na rozhodčí řízení.

Teorie smíšená tak „*shledává základ rozhodčího řízení také ve smlouvě stran, založení pravomoci rozhodců má sice smluvní charakter a je pouze na vůli stran, ale jeho posouzení podléhá právnímu řádu, stejně tak jako je v rozhodčím řízení pokračováno v mezích právního řádu (s ohledem na právo na řádný proces) a pod vedením rozhodců. Rozhodčí nález je vynutitelný státní mocí za podmínek stanovených právním řádem.*“³¹

V tomto pojetí tedy rozhodce právo nalézá, přičemž jeho pravomoc je založena smlouvou.

Této teorii je vytýkáno, že nestanovuje přesnou hranici mezi jednotlivými doktrínami, kdy tak v případě sporných otázek jasně nevymezuje, zda se situace podřadí pod tu, či onu teorii. Na druhou stranu je třeba uvést, že pravděpodobně nejvíce odpovídá pojetí rozhodčího řízení dle české platné úpravy, neboť i v ZRŘ, konkrétně v § 2 odst. 1 ZRŘ, lze spatřit projev vůle stran jako základ rozhodčího řízení, přičemž v otázce samotného rozhodčího nálezu je tento třeba považovat za jurisdikční akt, a přiklonit se tak spíše na stranu jurisdikční teorie.

²⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 27.

³⁰ Srov. nález Ústavního soudu České republiky ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

³¹ ŠÍNOVÁ, Renáta, Jana PETROV KŘIVÁČKOVÁ a kol. *Civilní proces: Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-594-7, s. 246.

3.4 Teorie autonomní

Tato teorie vznikla v důsledku neakceptace předchozích tří teorií, a to až v druhé polovině 20. století. Tvůrci této teorie tak odmítali pojetí rozhodčího řízení ve smyslu smluvní či jurisdikční teorie, potažmo teorie smíšené, když je dle jejich názoru nutné na rozhodčí řízení nahlížet jako na řízení *sui generis*. Dle tvůrců této teorie je tak rozhodčí řízení nutné chápat jako celek, přičemž jeho povaha je odvislá od jeho účelu a měla by reflektovat potřeby a očekávání právní praxe (s akcentem na mezinárodní obchodní arbitráž). Zastánci této teorie jsou R. David a J. Rubellin-Devichy.

4 Prameny rozhodčího řízení

Prameny práva obecně, jak je již známo, může chápat ve dvou významech, a to ve smyslu *formálním* a *materiálním*. Toto rozdělení samozřejmě můžeme uplatnit i v rozhodčím řízení. Materiálními prameny práva chápeme společenské okolnosti, které vedou ke vzniku určitého právního jevu (v tomto případě hovoříme o vzniku rozhodčího řízení), a za prameny formální považujeme zdroje, z nichž můžeme právo (resp. obsah právních norem) poznávat.

4.1 Vnitrostátní právní úprava

Nejzásadnějším právním předpisem v České republice, který upravuje rozhodčí řízení, je již citovaný zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (ZRR), který nabyl účinnosti dne 1. 1. 1995. Tento právní předpis obsahuje komplexní úpravu rozhodčího řízení v ČR. Má povahu procesního předpisu, a upravuje tak celý průběh rozhodčího řízení od zahájení až po vydání rozhodčího nálezu, jeho výkon i jeho případné zrušení. Důvodem pro přijetí tohoto zákona, respektive nové právní úpravy (jak je pojednáváno výše), byla potřeba rozšíření možnosti řešení sporů i pro vztahy vnitrostátní. Vypracování obsahu tohoto zákona bylo silně ovlivněno Vzorovým zákonem UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži.³²

Mezi základní prameny je dále nutné zahrnout i ústavní zákony, zejména ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky a Listinu základních práv a svobod (usnesení č. 2/1993 Sb. coby součást ústavního pořádku) zakotvující právo na spravedlivý proces³³.

Na vnitrostátní úrovni lze zmínit taktéž: zákon č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů, zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, zákon č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, zákon č. 256/2004 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Současně lze za pramen práva považovat zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (OSŘ), jehož ustanovení se s odkazem na § 30 ZRR použijí na rozhodčí

³² Jedná se o modelový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži, který přijala a komise OSN roku 1985 ve Vídni, tzv. UNCITRAL Model Law.

³³ Článek 36 odst. 1 LZPS stanoví: „Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.“

řízení subsidiárně („přiměřeně“). K tomuto se vyjádřil i Nejvyšší soud ve svém rozsudku NS ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005: „Z použití termínu „přiměřeně“ vyplývá, že rozhodčí řízení nepodléhá OSŘ přímo a jeho jednotlivá ustanovení nelze použít v rozhodčím řízení mechanicky. Ono přiměřené znamená především zohlednění obecných zásad, na nichž stojí české rozhodčí řízení, to znamená použití norem OSŘ pod obecným rámcem zásad českého rozhodčího řízení.“³⁴

Vedle právních předpisů, které upravují rozhodčí řízení plní svou úlohu i řády stálých rozhodčích institucí (či *ad hoc*) vydávané na základě § 13 ZRŘ, zvláště pak řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky či řád Rozhodčího soudu při Burze cenných papírů, a dále také například Pravidla o nákladech a Pravidla pro rozhodčí řízení on-line.

4.2 Mezinárodní právní úprava

Výraznou úlohu mají taktéž mezinárodní úmluvy. Česká republika je signatářem několika mnohostranných mezinárodních smluv, které zajišťují uznávání a výkon rozhodčích nálezů. Vztah České republiky k mezinárodním smlouvám je zakotven v článku 10 Ústavy.³⁵

Mezi nejvýznamnější řadíme např.:

- Úmluva o uznání výkonu rozhodčích nálezů, tzv. Newyorská úmluva z roku 1958 (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 74/1959 Sb.).
- Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1961 (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 176/1964 Sb.).
- Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států, tzv. Washingtonská úmluva z roku 1965 (vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 420/1992 Sb.).

³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005.

³⁵ Článek 10 Ústavy stanoví: „Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.“

5 Arbitrabilita

5.1 Arbitrabilita obecně

Jak již bylo nastíněno výše, arbitrabilitou (neboli arbitrovatelností) se rozumí okruh právních poměrů, které mohou být v rámci rozhodčího řízení projednávány a rozhodovány, respektive které jsou způsobilé být předmětem takového řízení.

Definicí pojmu arbitrabilita však najdeme celou řadu. R. Zahradníková definuje arbitrabilitu jako „*okruh sporů, v nichž není vyhrazeno rozhodování sporů pouze státním orgánům, ale o nichž lze rozhodnout i v rozhodčím řízení*“.³⁶ A. Bělohávek uvádí: „*Předpokladem pro projednání a rozhodnutí sporů v rozhodčím řízení je jejich arbitrabilita.*“³⁷

5.2 Arbitrabilita v Českém právním řádu

Termín arbitrabilita lze chápat ve dvojím významu, a to jako *arbitrabilita objektivní*, jež vymezuje okruh vztahů, které jsou konkrétním právním řádem připuštěny k projednávání a rozhodování v rozhodčím řízení, a *arbitrabilita subjektivní*, která stojí na projevu autonomie vůle smluvních stran, které si tak v případě sporu, který je objektivně arbitrabilní, zúží předmět rozhodčí smlouvy.³⁸ Meze subjektivní arbitrability jsou tak vymezeny arbitrabilitou objektivní.

V českém právním řádu je arbitrabilita (v objektivním pojetí) vymezena v § 2 odst. 1 a 2 ZRŘ, které stanoví:

Odst. 1) zakotvuje: „*Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů ze smluv, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel, sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednávání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud*“

³⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-437-4, s. 470.

³⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 105.

³⁸ Srov. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-324-9, s. 116.

(rozhodčí smlouva).“ A odst. 2) doplňuje: „*Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže strany by mohly o předmětu spolu uzavřít smír.*“³⁹

Jak vyplývá z dikce citovaného ustanovení, základní předpoklad pro určení objektivní arbitrability sporu je splnění několika znaků, u kterých je žádoucí, aby byly naplněny současně, a tedy:

- a) musí se jednat o spor mezi stranami rozhodčí smlouvy,
- b) předmětný spor má „majetkový“ charakter,
- c) musí se jednat o spor, který by jinak bylo možno projednat v soudním řízení nebo o němž to stanoví zákon⁴⁰,
- d) o předmětu sporu je možné uzavřít smír.

Co je majetkový spor, ZRŘ výslovně nevymezuje. Dle právní teorie rozumíme *sporem „majetkového“ charakteru* zejména takový spor, jehož předmětem je majetek či jehož předmět lze vyjádřit v hodnotách majetkových (tj. především v penězích).⁴¹ Tímto však definice majetkového sporu není vyčerpána. Je nutné uvést, že za majetkový spor budeme bezpochyby považovat i plnění jiné než peněžní (např. plnění ze smlouvy o díla), ale také spor, jehož předmětem není plnění, ale spor o určení, zda tu právo či právní vztah je nebo není. K tomu se vyjádřil i Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí ze dne 15. 11. 1995, sp. zn. 10 Cmo 414/95 (následně potvrzeno rozsudkem Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 3. 2000, sp. zn. 20 Cdo 2499/98), který uvedl, že: „*Majetkovým právem je nutné rozumět nejen právo na jakékoliv majetkové plnění, tj. plnění vyjádřené v penězích, ale i návrh na určení vztahující se k určení existence nebo neexistence takového práva.*“⁴²

Majetkovou povahu mají současně i směnečné spory, avšak tyto pouze za předpokladu, že je platně sjednána rozhodčí smlouva. K problematice arbitrability směnečných sporů se vyjádřil taktéž Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1130/2011, ve kterém zdůraznil, že: „*nároky ze směnek mají majetkovou povahu, když je do nich inkorporován*

³⁹ § 2 odst. 1 a 2 ZRŘ.

⁴⁰ V souvislosti s přijetím tzv. euronovely tak od 1. 4. 2012 lze v rozhodčím řízení projednat a rozhodnout i takový spor, k jehož rozhodnutí by nebyla dána pravomoc výhradně soudu, ale i jiného státního orgánu, pokud to však stanoví zvláštní zákon.

⁴¹ RŮŽIČKA, Květoslav a Dita FRINTOVÁ. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR: rozhodčí soud sedmdesátníkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-745-0, s. 23.

⁴² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 11. 1995, sp. zn. 10 Cmo 414/95.

*závazek zaplatit určitou peněžní sumu; spor o zaplacení směnky je tudíž sporem majetkovým“.*⁴³

Spor, který by jinak bylo možnost projednat v soudním řízení nebo o němž to stanoví zákon: V tomto kontextu tak lze arbitrabilitu obecně připustit pro spory, které je možné projednat přímo u příslušného obecného soudu, tak jak stanovuje § 7 odst. 1 OSŘ. Dle tohoto ustanovení tak v občanském soudní řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.

Z této dikce zákona tak vyplývá, že v rozhodčím řízení lze projednat spory, ve kterých je v prvním stupni příslušný obecný soud. Pokud je však příslušný v prvním stupni jiný orgán než soud (např. Úřad pro ochranu osobních údajů či Energetický regulační úřad), nelze takovýto spor v rozhodčím řízení projednat, *nestanoví-li však zvláštní zákon jinak* ve smyslu § 2 odst. 1 ZRR. Zvláštní zákon, který zakládá výlučnou pravomoc jiného státního orgánu, je v současné době např. zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů (ZoEK).⁴⁴

O předmětu sporu je možné uzavřít smír: Jak odkazuje současně i § 2 odst. 2 ZRR navazující na ust. § 99 OSŘ, další podmínkou arbitrability je, že v dané věci lze uzavřít smír. Dle citovaného ustanovení OSŘ lze o věci uzavřít smír, připouští-li to povaha věci.⁴⁵

Soudy jsou v teorii i praxi toho názoru, že povaha věci připouští uzavření smíru zpravidla ve věcech, v nichž jsou účastníci v klasickém dvoustranném poměru, pokud však úprava hmotného práva nevylučuje, aby si účastníci mezi sebou upravili právní vztahy dispozitivními úkony.⁴⁶

Smír tak nelze uzavřít zejména ve věcech, které může soud zahájit *ex officio* (např. řízení o pozůstalosti) a dále ve věcech osobního stavu (např. rozvod manželství či určení otcovství). Ostatně podmínku možnosti uzavření smíru, resp. aby stranám bylo umožněno upravit si svůj právní vztah dispozitivními právními úkony, vyjádřil i E. Ott ve své komentářové publikaci k civilnímu soudnímu řádu z

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1130/2011.

⁴⁴ Dle § 127 odst. 6 ZoEK umožňuje mezi stranami sjednat rozhodčí smlouvu, jde-li v takovémto případě o peněžité plnění.

⁴⁵ Srov. § 99 OSŘ.

⁴⁶ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 127.

roku 1895: „Podmínkou platného kompromisu jest předmět dispozici stran zůstavený, čili o němž strany narovnání činiti jsou způsobilými.“⁴⁷

Z rozhodčího řízení je tak vyloučeno například řízení o výživné nezletilého, neboť v takovémto řízení nemůže být uzavřen smír ve smyslu § 99 OSŘ, a to s ohledem na charakter řízení jakožto nesporného, ve kterém je smírné řízení a uzavření smíru vyloučeno. V této souvislosti je však třeba poznamenat, že samotné určení povahy řízení, tedy zda se jedná o řízení sporné či nesporné, není samo o sobě pro arbitrabilitu určující. Důležitým kritériem je povaha uplatňovaného nároku, tedy zda lze v dané věci uzavřít smír, nikoliv obecná povaha řízení jako takového.⁴⁸

V případě rozvodu manželství se judikatura taktéž zabývala otázkou arbitrability sporů o vypořádání společného jmění manželů. V tomto případě soudy dovodily, že v případě, není-li spor o vypořádání SJM sporem vzniklým v souvislosti s výkonem rozhodnutí či incidenčním sporem, lze jej projednat a rozhodnout v rozhodčím řízení.⁴⁹

Z rozhodovací praxe soudů dále plyne, že arbitrabilita sporů je dána i v případě nároku společníka na podíl na zisku vůči společnosti či jiných majetkových sporů mezi společníky souvisejících s jejich majetkovou účastí na společnosti nebo ve vztahu ke společnosti. K tomu např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 1782/2017 ze dne 11. 7. 2017.

Současně ZRR nad rámec shora citovaných znaků (podmínek) arbitrability, které jsou **vymezeny pozitivně**, obsahuje i **negativní vymezení** podmínek objektivní arbitrability, tj. vymezení sporů, které v rozhodčím řízení projednat nelze. Ze shora citovaného ustanovení, *in concreto* z odst. 1, plyne, že z rozhodčího řízení jsou vyloučeny: (i) incidenční spory⁵⁰, (ii) spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí, (iii) spory ze smluv mezi spotřebitelem a podnikatelem⁵¹.

⁴⁷ OTT, Emil. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního, III. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-922-7, s. 283.

⁴⁸ Srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 3. 2013, sp. zn. 20 Cdo 2648/2013.

⁴⁹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 1. 2016, sp. zn. 29 ICdo 11/2014.

⁵⁰ Incidenční spory jsou dle § 2 písm. d) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, insolvenční zákon, takové spory, které jsou vyvolané insolvenčním řízením, o kterých tak stanoví tento zákon, projednávané v rámci insolvenčního řízení.

⁵¹ Spory ze smluv uzavíraných mezi podnikatelem a spotřebitelem byly vyloučeny z rozhodování v rozhodčím řízení od účinnosti zákona č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru.

5.3 Arbitrabilita v zahraničí

Rozsah objektivní arbitrability je v jednotlivých právních rádech vymezen rozdílně. V souhrnu však lze říct, že v zahraničí je oproti české právní úpravě arbitrabilita vymezena širěji. Například ve Švýcarsku je možné konat rozhodčí řízení ve všech majetkových sporech (tj. na rozdíl od české právní úpravy i ve věcech v řízení o pozůstalosti), v islámských zemích navíc ještě ve sporech mezi manžely. Dále Francie v článku 2059 *Code Civil* připouští uzavření rozhodčí smlouvy všemi osobami o právech, se kterými mohou volně disponovat. Článek 2060 pak arbitrabilitu vymezuje i negativně, kdy rozhodčí smlouvu nelze uzavřít např. ve věcech osobního stavu a subjektivity osob ve věcech týkajících se rozluky či obecně ve věcech, které jsou dotčeny veřejným pořádkem.⁵²

Obecně tak lze říct, že v zahraničí existují tendence, které přípuštění arbitrability podporují.

5.3.1 Slovensko

S ohledem na společnou historii obou států je slovenská právní úprava rozhodčího řízení ve srovnání s naší právní úpravou pravděpodobně nejpodobnější.

Arbitrabilita je ve slovenském právním řádu obecně upravena v zákoně č. 244/2002 Z. z., o rozhodcovskom konaní, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon vymezuje arbitrabilitu pozitivně tak, že se musí jednat o:

- tuzemské či mezinárodní obchodněprávní nebo občanskoprávní vztahy,
- o předmětu sporu je možné uzavřít smír včetně sporu o určení, zda tu určité právo či právní vztah je či není.

Negativně ZRK vymezuje arbitrabilitu tak, že z pravomoci rozhodčích soudů jsou vyloučeny spory (i) o vzniku, změně nebo zániku vlastnického práva a jiných věcných práv k nemovitostem, (ii) o osobním stavu, (iii) spory související s nuceným výkonem rozhodnutí, (iv) spory, které vzniknou v průběhu konkurzu a vyrovnání. Současně nelze konat rozhodčí řízení a rozhodovat

⁵² RŮŽIČKA, Květoslav a Dita FRINTOVÁ. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR: rozhodčí soud sedmdesátíkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-745-0, s. 45.

ve spotřebitelských sporech, které je možné rozhodovat ve spotřebitelském rozhodčím řízení.⁵³

Ad (iv) přijala Slovenská republika k 1. 1. 2015 zvláštní rozhodčí úpravu spotřebitelských sporů, a to zákonem č. 335/2014 Z. z., o spotřebitelskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ZoSRK). Podle tohoto zákona je možné rozhodovat ve spotřebitelském rozhodčí řízení spotřebitelské spory, ve kterých je možné uzavřít dohodu o narovnání, a dále spory o určení, zda tu určité právo či právní vztah je či není, avšak pouze za předpokladu, je-li na straně žalobce spotřebitel.⁵⁴ Tímto zákonem tak došlo k odklonění rozhodování spotřebitelských sporů z režimu ZoRK, který je tak vůči ZoSRK subsidiárním právním předpisem. Hovoříme tak v tomto smyslu o dvojkolejnosti právní úpravy SR.

Jak již bylo zmíněno shora, v ČR došlo v roce 2016 k úplnému vyloučení spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení. Významným rozdílem mezi slovenskou a českou právní úpravou je tedy fakt, že v případě SR lze v rozhodčím řízení projednávat a rozhodovat spotřebitelské spory.

Další odlišností slovenské právní úpravy od české je ta skutečnost, že na rozdíl od české právní úpravy jsou v SR z rozhodování v rozhodčím řízení vyloučeny spory o vzniku, změně nebo zániku vlastnického práva a jiných věcných práv k nemovitostem, přičemž v české právní úpravě tento znak nenajdeme. Je třeba však v této souvislosti uvést, že v případě právních nároků k nemovitostem se dříve objevovaly názory, že rozhodčí řízení v takovýchto případech není přípustné (viz například rozhodnutí Městského soudu v Praze sp. zn. 24 Co 106/94 ze dne 31. 5. 1994). Zejména pak v případě sporů týkajících se nájemních smluv vyvstaly v ČR značné nejasnosti ohledně arbitrability těchto sporů a rozhodovací praxe soudů zde byla, a do jisté míry stále je, zmítána rozpory. Například se jednalo o otázku, zda lze v případě vyklizení bytu uzavřít smír. Nejvyšší soud však došel k závěru, že to možné je, a že se tedy jedná o spor, u něhož jsou dány všechny podmínky objektivní

⁵³ Srov. § 1 odst. 2 a 3 zákona č. 244/2002 Z. z., o rozhodcovskom konaní, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁴ ŠURFIARSKY, Šimon. *Zákon o spotřebitelskom rozhodcovskom konaní* [online]. Elaw.cz, 17. 10. 2016 [cit 2023-02-08]. Dostupné z: <http://www.elaw.cz/clanek/zakon-o-spotrebitelskom-rozhodcovskom-konani>

arbitrability.⁵⁵ Lze uzavřít, že novější judikatura je nyní toho názoru, že k vyloučení právního vztahu k nemovitostem z rozhodčího řízení není důvodu.⁵⁶

Co se týče sporů, které mohou být projednávány v rozhodčím řízení, ve slovenské právní úpravě v rozhodčím řízení absentuje podmínka, že se musí jednat o spor majetkový. V tomto ohledu lze hovořit o tom, že oproti české právní úpravě je arbitrabilita širší. Naopak však omezuje arbitrabilitu pouze na spory občanskoprávní a obchodněprávní.

5.3.2 Polsko

V polském právním řádu je rozhodčí řízení upraveno v občanském soudním řádu „Kodeks postępowania cywilnego“ (KPC), a na rozdíl od ČR tak absentuje samostatný zákon, který by rozhodčí řízení upravoval⁵⁷. Objektivní vymezení sporů, které jsou arbitrabilní, je upraveno v článku 1157 KPC, který zakotvuje: „*Nestanoví-li zvláštní zákon něco jiného, mohou strany uzavřít dohodu o tom, že majetkové spory nebo jiné než majetkové spory, o jejichž předmětu by mohly uzavřít smír, má rozhodovat rozhodčí soud; to neplatí ve věci výživného*“.⁵⁸

V porovnání s českou právní úpravou je tak shodně zakotveno, že arbitrabilní jsou majetkové spory a dále spory, o jejichž předmětu lze uzavřít smír. Z dikce článku 1157 pak na rozdíl od ZRŘ přímo vyplývá, že nelze projednat a rozhodnout spory ve věcech výživného. Ačkoliv v ZRŘ toto výslovné vyjádření nearbitrabilnosti chybí, je nutné podotknout, že v případě české právní úpravy jsou spory o výživné z povahy věci z rozhodčího řízení taktéž vyloučeny (viz kapitola 5.2). Naopak negativní vymezení arbitrability ve vztahu k incidenčním sporům, tak jak tomu je v ZRŘ, v polském občanském soudním řádu nenajdeme.

5.3.3 Rakousko

Úprava rozhodčího řízení v Rakousku je stejně jako v případě Polska zakotvena přímo v civilním procesním řádu (*Zivilprozessordnung* – rakouský civilní řád soudní, zákon č. 113/1895).

⁵⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 20 Cdo 476/2009.

⁵⁶ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 129.

⁵⁷ Na základě implementace modelového zákona UNCITRAL do vnitrostátní úpravy.

⁵⁸ Převezato z: PETERKOVÁ, Kamila. *Srovnání arbitrability sporu v českém a polském rozhodčím řízení* [online]. Advokatnidenik.cz, 22. 8. 2019 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/08/22/srovnani-arbitrability-sporu-v-ceskem-a-polskem-rozhodcim-rizeni/>.

Dle § 582 ZPO jsou arbitrabilní všechny majetkové spory, pokud by spadaly do jurisdikce soudů, a nad rámec toho také nemajetkové spory, pokud o nich mohou účastníci uzavřít smír (*Vergleich* neboli narovnání). Toto pozitivní vymezení je však s ohledem na to, že ani procesní, ani hmotné právo v Rakousku nemá žádné omezení věcí (na rozdíl od ČR), ve kterých je možno uzavřít smír, velmi široké, a proto je jeho zúžení ponecháno právní vědě nebo soudní praxi.⁵⁹ Například rakouská soudní praxe došla k závěru, že obdobně jako v ČR jsou nearbitrovatelné spory osobního statutu či výkonu rozhodnutí. Naopak spory směnečné arbitrovatelné nejsou, čímž se tak odlišují od české právní úpravy.

V odstavci druhém téhož ustanovení vymezuje ZPO arbitrabilitu negativně, když vylučuje z projednávání a rozhodování v rozhodčím řízení spory představující nároky z rodinného práva. Dále označuje za nearbitrabilní nároky ze smluv, které podléhají zákonu o nájmech (a to i jen částečně) nebo zákonu o užívání bytů, včetně sporů o vznik, trvání a zánik těchto smluv a všech sporů týkajících se vlastnictví bytů.⁶⁰ Tímto se tak odlišuje od české právní úpravy, když otázky týkající se vlastnictví bytů ZRŘ přímo nevylučuje (o tomto již bylo pojednáno blíže v podkapitole 5.3.1).

Co se týče srovnání obou právních úprav v případě vymezení arbitrability, pozitivní vymezení arbitrability pojímají obě právní úpravy shodně. Naopak negativní vymezení arbitrability je v případě rakouské úpravy širší.

5.3.4 Chorvatsko

Chorvatské právo označuje rozhodčí řízení pojmem „*arbitráž*“⁶¹. Otázku přípustnosti rozhodování sporu upravuje v článku 3 zákona č. 88/2001 o arbitráži, který nabyl účinnosti dne 19. října 2001, a nahradil tak předpis z roku 1991.⁶² Dle tohoto ustanovení jsou objektivně arbitrabilní spory v *tuzemském* rozhodčím řízení (arbitráži) o právech, se kterými mohou strany volně disponovat. Tuzemským rozhodčím řízením se pak rozumí spor, kde jeho strany jsou fyzickými osobami,

⁵⁹ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-873-8, s. 82.

⁶⁰ Srov. § 582 odst. 2 zákona č. 113/1895, rakouský civilní řád soudní „*Zivilprozessordnung*“. Text znění zákona dostupný z: <https://www.ris.bka.gv.at/eli/rgbl/1895/113/P582/NOR40072257>.

⁶¹ Termín „arbitráž“ se v ČR užívá především ve sféře obchodní.

⁶² Text znění zákona dostupný z: <https://zakon.hr/z/250/Zakon-o-arbitrazi>.

které mají trvalý nebo faktický pobyt v Chorvatsku, či právnickými osobami, které byly založeny dle chorvatského práva.⁶³

Arbitrabilita je tak v pozitivním pojetí oproti ZRŘ vymezena širěji. Naopak negativní vymezení podmínek arbitrability zde najdeme zřídka. Podstatným rozdílem od české právní úpravy je však možnost projednání a rozhodování spotřebitelských sporů v rozhodčím řízení, který chorvatský zákon o arbitráži připouští.

⁶³ LISSE, Luděk a kol. *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2012. ISBN 978-80-905247-0-5, s. 179–180.

6 Rozhodčí smlouva

6.1 Pojem a předmět rozhodčí smlouvy

K tomu, aby mohl být spor v rozhodčím řízení projednáván a rozhodován, je zapotřebí jednak splnění podmínky jeho arbitrability, ale dále také shodný projev vůle stran k tomuto rozhodčímu řízení vyslovený rozhodčí smlouvou. Rozhodčí smlouva tak představuje jednu ze základních podmínek pro konání rozhodčího řízení. Rozhodčí smlouvou lze tedy rozumět projev shodné vůle stran o tom, že vznikne-li spor v budoucnu z určitého právního vztahu či v případě již existujícího sporu bude tyto spory rozhodovat jeden nebo více rozhodců, či stálý rozhodčí soud. V tomto případě tak strany vylučují z pravomoci obecné soudy.

ZRR hovoří v ust. § 2 odst. 1 nepřímo o rozhodčí smlouvě, respektive o možnosti stran se na rozhodčí smlouvě „dohodnout“, avšak přímou definici v českém právním řádu nenajdeme. R. Zahradníková ve své publikaci uvádí, že: „*Rozhodčí smlouva je základem rozhodčího řízení, na níž je založeno oprávnění rozhodců vydat závazný a státem vynutitelný rozhodčí nález a bez níž se o rozhodčí řízení nejedná.*“⁶⁴

Za základní podmínku rozhodčí smlouvy tedy považujeme vůli stran této smlouvy podrobit svůj spor projednávání a rozhodování v rozhodčím řízení, která musí být vyjádřena zcela jednoznačně. Podmínku učiněného projevu vůle právním jednáním stran rozhodčí smlouvy vymezil i v minulosti E. Ott ve své komentářové publikaci k civilnímu soudnímu řádu z roku 1895: „*Činnost rozsudí upravená soudním řádem původ svůj má povždy z vůle soukromníků právem uznané, spočívajíc totiž na právním jednání.*“⁶⁵ V této souvislosti je tak třeba poznamenat, že rozhodčí smlouva se vztahuje na ty osoby, které k rozhodčímu řízení vyslovily souhlas, resp. na subjekty určitého právního vztahu, které projevíly takovouto vůli, a nikoliv tedy na subjekty mimo tento právní vztah. K tomuto se vyjádřil i Nejvyšší soud ČR, který uzavřel, že rozhodčí doložka se nevztahuje na ty právní vztahy, jejichž subjektem jsou třetí osoby, které s vedením rozhodčího řízení nevyslovily

⁶⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-437-4, s. 468.

⁶⁵ OTT, Emil. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního, III. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-922-7, s. 278.

souhlas.⁶⁶ Za takovou třetí osobu můžeme považovat například ručitele. Spor mezi ručitelem a věřitelem je možné podrobit rozhodčímu řízení jen v případě, že by byl smluvní stranou takovéto rozhodčí smlouvy.

Z pravidla výše uvedené podmínky projevu vůle subjektů právního vztahu však existují výjimky. Jednu z nich představuje právní nástupnictví osob, které rozhodčí smlouvu uzavřely. Ustanovení § 2 odst. 5 ZRR stanoví: „*Rozhodčí smlouva váže také právní nástupce stran, pokud to strany v této smlouvě výslovně nevyloučí.*“⁶⁷ V tomto kontextu pak můžeme hovořit o dvou typech právního nástupnictví: (i) *singulární sukcese* – nabytí konkrétního práva či více práv, např. postoupení pohledávky (cese), (ii) *univerzální sukcese* – přechod všech práv z předchůdce na právní nástupce, např. dědění či fúze společnosti. A. Bělohlávek současně za výjimku z výše uvedeného pravidla uvádí i tzv. zákonnou cesi v případě ručitele, na jejímž základě vstupuje ručitel do práv věřitele, a tedy do jeho právního postavení, a to v případě vzniku regresního nároku ručitele vůči primárnímu dlužníku splněním závazku ručitelem. Ručitel tak vstupuje i do režimu rozhodčí smlouvy místo původního věřitele.⁶⁸ Tato argumentace A. Bělohlávka však nekoresponduje s výše uvedenou ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu ČR.

Za zvláštní případ lze považovat přechod rozhodčí smlouvy na insolvenčního správce v případě konkursu dle IZ. Rozhodčí smlouva sjednaná pozdějším úpadcem se vztahuje totiž i na insolvenčního správce, který v konkursu uplatňuje pohledávku z právního vztahu, jehož se rozhodčí řízení týká.⁶⁹

Současně je třeba poznamenat, že je žádoucí, aby rozhodčí smlouva vymezovala dostatečně určitě a konkrétně okruh sporů, které mají být rozhodovány a projednávány v rozhodčím řízení. Není tedy možné, aby rozhodčí smlouva zakládala pravomoc rozhodců k projednání a rozhodování veškerých vzniklých sporů mezi stranami, bez ohledu na důvod vzniku takovýchto sporů, a to i kdyby byly objektivně arbitrabilní.⁷⁰

⁶⁶ Srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 111/2009, nebo např. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2351/2007.

⁶⁷ Viz § 2 odst. 5 ZRR.

⁶⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 152.

⁶⁹ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3123/2014.

⁷⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 139.

Jak již bylo zmíněno shora, rozhodčí smlouva vylučuje z pravomoci obecné soudy, přičemž tak zakládá pravomoc rozhodců (či stálých rozhodčích soudů) konkrétní arbitrabilní spor projednat a rozhodnout. Rozhodčí smlouva tak „v mezích ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces suspenduje právo domáhat se svých práv u nestranného a nezávislého soudu, garantované čl. 36 odst. 1 LZPS.“⁷¹ V praxi však může nastat situace, kdy jedna ze smluvních stran podá bez souhlasu druhé strany žalobu v rámci daného sporu u obecného soudu, a to i navzdory tomu, že tyto smluvní strany platnou rozhodčí smlouvou pravomoc obecných soudů vyloučily. V takovémto případě může druhá ze stran vznést *včasnou námitku*⁷² nedostatku pravomoci soudu, a to s odkazem na existenci platné rozhodčí smlouvy. V tomto případě je pak soud povinen toto řízení zastavit ve smyslu § 106 OSŘ.

Na závěr je třeba podotknout, že uzavření rozhodčí smlouvy nezakládá překážku litispedence (zahájeného řízení) a nemá ani vliv na běh promlčecí či prekluzivní lhůty.

6.2 Právní povaha rozhodčí smlouvy

Právní povaha rozhodčí smlouvy je v právní teorii hojně diskutované téma. Existují různé názorové proudy na povahu rozhodčí smlouvy, přičemž se různí teoretici nemohou shodnout zejména na tom, zda je rozhodčí smlouva svou povahou smlouvou **hmotněprávní, procesněprávní** či **smíšenou**. Toto hodnocení povahy rozhodčí smlouvy do jisté míry souvisí s teoretickými koncepcemi, které jsou blíže rozvedeny v kapitole 3 této práce. Teoretici, kteří zastávají jurisdikční teorii, se klaní k procesní povaze rozhodčí smlouvy, zatímco zastánci smluvní teorie naopak k povaze hmotněprávní. Smíšená koncepce, jak již vypovídá název, oba tyto instituty kombinuje. V případě hodnocení povahy rozhodčí smlouvy hrají roli stejné atributy jako v případě koncepcí. Jedním z těchto atributů je vůle stran podrobit svůj spor rozhodčímu řízení a druhým tzv. derogace soudní jurisdikce.

Zastánci **hmotněprávní povahy** (např. P. Raban) spatřují v rozhodčí smlouvě jakési narovnání *sui generis*. Dle jejich názorů je rozhodčí smlouva tzv. mimoprocesní smlouvou, neboť je výsledkem souhlasného procesu stojícího mimo

⁷¹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 133.

⁷² Za včasnou námitku je považována námitka, které je učiněna při prvním úkonu ve věci samé (např. v rámci žalobní odpovědi).

samotný a rozhodovací proces. Je chápána jako občanskoprávní smlouva, jelikož „jako mimoprocesní projev vůle náleží právu mimoprocesních projevů vůle, tedy hmotnému právu“.⁷³ V tomto pojetí tak lze spatřit akcentování smluvní koncepce, a tedy zdůraznění vůle stran.

Naopak teoretici, kteří se klaní k **procesněprávní povaze smlouvy** (např. K. Růžička), vychází z toho, že hlavním cílem a právním účinkem rozhodčí smlouvy je přesunutí pravomoci z obecných soudů na rozhodce, což neodpovídá hmotněprávní teorii, neboť v tomto pojetí má pak rozhodčí smlouva procesní důsledky. Současně zastánci zdůvodňují tuto teorii tím, že rozhodčí smlouva nezasahuje do merita věci, a stranám tak nepřináší žádné nové hmotněprávní důsledky.

Kompromis mezi těmito dvěma přístupy představuje pojetí **smíšené povahy** tohoto institutu (např. N. Rozehnalová). Dle této teorie je rozhodčí smlouvě dáván smluvní základ, avšak pohybuje se v prostředí práva procesního.⁷⁴ V tomto pojetí tak nedochází k popření žádných charakteristických atributů rozhodčího řízení, tedy projevu vůle na jedné straně a derogace soudní jurisdikce na straně druhé. Lze usuzovat, že k tomuto pojetí se klaní i Ústavní soud ČR, který ve svém usnesení sp. zn. III. ÚS 32/06 ze dne 20. 7. 2006 zdůraznil, že: „Rozhodčí řízení tím představuje procesní institut sui generis, který má na jedné straně svůj původ v dohodě stran a na straně druhé čerpá své jurisdikční účinky z civilního práva.“⁷⁵

K pojetí smíšené povahy rozhodčí smlouvy v českém právu se klaní i autorka této práce. Rozhodčí smlouvě totiž nelze upřít hmotněprávní základ, avšak ani procesní povahu s procesními důsledky. Je totiž nepochybné, že smyslem a účelem rozhodčí smlouvy je přenesení pravomoci, a tudíž lze vyvodit procesní účinky. Na druhou stranu, ačkoliv je rozhodčí smlouva upravena ZRŘ, tedy procesním předpisem, ten upravuje pouze její formu, nikoli náležitosti a pojmové znaky této smlouvy. Na tyto „mezery“ je třeba použít hmotněprávní předpis, tj. v našem případě občanský zákoník. Důvodem je zejména ta skutečnost, že rozhodčí smlouvu strany uzavírají před samotným rozhodčím řízením, tudíž tento úkon není zajisté procesním úkonem, ale hmotněprávním. Právě proto se na něj použijí normy

⁷³ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-873-8, s. 53.

⁷⁴ Srov. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-324-9, s. 107.

⁷⁵ Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 7. 2006. sp. zn. III. ÚS 32/06.

hmotného práva, v čemž tak lze bezpochyby spatřovat hmotněprávní základ rozhodčí smlouvy.

Na závěr je třeba poznamenat, že ačkoliv se lze setkat s názorem, že určení povahy rozhodčí smlouvy není důležité, je přesto významné přinejmenším pro stanovení práva, jímž se mají řídit jednotlivé neupravené oblasti rozhodčí smlouvy či například pro otázku platnosti či neplatnosti rozhodčí smlouvy, jakož i otázku její závaznosti.

6.2.1 Rozhodčí smlouva a smlouva hlavní

S právní povahou rozhodčí smlouvy souvisí taktéž její vztah ke smlouvě hlavní. V tomto případě zkoumáme, zda je rozhodčí smlouva (a to jako samostatný dokument či jako smlouva inkorporována do smlouvy hlavní) na hlavní smlouvě zcela nezávislá či nikoliv.

Jak právní teorie, tak i české právo proklamují autonomii obou smluv, tedy nezávislost smlouvy hlavní na rozhodčí smlouvě a naopak. Jak vyplývá i z ustanovení § 4 odst. 2 ZRŘ: „*Není-li v rozhodčí smlouvě stanoveno jinak, vztahuje se jak na práva z právních vztahů přímo vznikajících, tak i na otázku právní platnosti těchto právních vztahů, jakož i na práva s těmito právy související.*“⁷⁶ Současně i ust. § 3 odst. 2 ZRŘ zmiňuje smlouvu hlavní a smlouvu rozhodčí.

Nezávislost obou smluv se dotýká zejména otázek platnosti, nicotnosti či zániku těchto smluv, přičemž vycházíme z autonomie obou smluv, které nesdílí svůj společný osud. V praxi si tak můžeme například představit situaci, kdy bude uzavřena smlouva o nájmu ústní formou – tedy smlouva hlavní – a současně bude uzavřena ústně i rozhodčí smlouva. Vzhledem k tomu, že podmínkou platné rozhodčí smlouvy je její sjednání písemnou formou, o čemž bude pojednáno níže, bude rozhodčí smlouva neplatná, zatímco smlouva o nájmu (s výjimkou nájmu bytu) bude smlouvou platnou, jelikož občanský zákoník připouští uzavření takovéto smlouvy ústní formou.

Z autonomie obou smluv vychází i Ústavní soud ČR ve svém nálezu ze dne 4. 6. 2014 sp. zn. IV. ÚS 3401/13, kde sdílí názor, že smlouva o rozhodčí doložce je smlouvou samostatnou, a je tedy i samostatně posuzována její platnost i účinnost.⁷⁷ Taktéž i Nejvyšší soud ČR se ve svém usnesení ze dne 27. 10. 2011, sp.

⁷⁶ § 4 odst. 2 ZRŘ.

⁷⁷ Srov. náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3402/13.

zn. 23 Cdo 1254/2010, vyjádřil ve smyslu samostatnosti obou smluv, a to i v případě, kdy je rozhodčí smlouva vtělena do jiné smlouvy.⁷⁸

Více však o neplatnosti rozhodčích smluv v podkapitole 6.5.1.

6.3 Klasifikace rozhodčí smlouvy

Rozhodčí smlouvy lze dělit z několika hledisek. Za nejvýznamnější dělení můžeme považovat klasifikaci dle kritérií, která lze vyčíst ve větší či menší míře i z ZRŘ. Hovoříme v tomto případě o dělení podle toho, zda smlouva zakládá pravomoc k rozhodčímu řízení před stálým rozhodčím soudem, nebo k řízení *ad hoc* (jak již bylo řečeno výše), či dále podle existence sporu z právního vztahu stran rozhodčí smlouvy. Právě z tohoto hlediska lze rozlišovat tyto typy rozhodčí smlouvy **a) smlouva o rozhodci** a **b) rozhodčí doložka**. Toto tradiční dělení tak přímo vychází z ust. § 2 odst. 3 ZRŘ: „*Rozhodčí smlouva se může týkat a) jednotlivého již vzniklého sporu (smlouva o rozhodci) nebo b) všech sporů, které by v budoucnu vznikly z určitého právního vztahu nebo z vymezeného okruhu právních vztahů (rozhodčí doložka).*“⁷⁹ V odborné literatuře se lze setkat i s dalšími typy rozhodčí smlouvy. K. Růžicka například uvádí dále **c) neomezený kompromis** a **d) tzv. asymetrickou rozhodčí doložku**. Současně se v literatuře můžeme setkat i s pojmem **e) patologická rozhodčí doložka**.

Ad a) Smlouva o rozhodci – jak vyplývá i ze shora citovaného ustanovení ZRŘ, tento typ dopadá na situace, kdy mezi stranami právních vztahů již existuje konkrétní spor. Obsahem takovéto smlouvy je vůle stran směřující k tomu, aby jejich spor byl projednán a rozhodován rozhodcem (rozhodci) či před stálým rozhodčím soudem. Je však nezbytné uvést, že v případě již vzniklého sporu mezi stranami nepanuje v praxi většinou vůle k tomu, aby byl spor (zejména pak ze strany dlužníka) vyřešen rychleji než v případě soudního sporu. Co se týče vzájemného vztahu, tak smlouva o rozhodci není inkorporována do hlavní smlouvy a je zcela samostatná.

Ad b) Rozhodčí doložka – na rozdíl od smlouvy o rozhodci se rozhodčí doložka uzavírá v okamžiku, kdy spor mezi stranami ještě neexistuje, a to pro případ, že by v budoucnu z konkrétního právního vztahu či vymezeného okruhu právních vztahů vzniknul. Například v kupní smlouvě tak rozhodčí doložka může

⁷⁸ Srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 10. 2011, sp. zn. 23 Cdo 1254/2010.

⁷⁹ § 2 odst. 3 ZRŘ.

pokrývat všechny vzniklé spory z kupní smlouvy, nebo se omezí jen na některé (např. spor týkající se neplnění smlouvy), či může být sjednána ve smlouvě rámcové, přičemž se bude vztahovat na neplnění jak povinností z rámcové smlouvy, tak povinností z dílčích kupních smluv, které naplňují tuto rámcovou smlouvu.⁸⁰ Dalším odlišovacím kritériem je skutečnost, kdy je rozhodčí doložka je součástí smlouvy hlavní (výjimku pak tvoří případ, kdy je smlouva hlavní uzavřena v ústní formě).

Současně však může být rozhodčí doložka inkorporována do všeobecných či jiných podmínek. V takovémto případě je ale žádoucí, aby měla druhá strana možnost se těmito podmínkami seznámit, přičemž tento požadavek vyplývá přímo z ust. § 3 odst. 2 ZRŘ (o tomto více pojednáváno níže). V této souvislosti stojí za zmínku právní úprava po novele zákona existující v letech 2012 až 2016 týkající se spotřebitelských sporů. V této době ZRŘ stanovil, že rozhodčí smlouva v případě spotřebitelských smluv musí být sjednána samostatně, a nikoliv jako součást podmínek, kterými se řídí smlouva hlavní.⁸¹ Vzhledem k vyloučení spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení tak současná právní úprava tento požadavek neobsahuje.

V neposlední řadě lze rozhodčí doložku vtělit i do společenské smlouvy či jiného zakladatelského dokumentu, což opakovaně judikoval i Nejvyšší soud ČR, např. ve svém rozhodnutí sp. zn. 23 Cdo 1782/2017 ze dne 11. 7. 2017, když v tomto konkrétním případě připustil závaznost rozhodčí doložky, která je obsahem společenské smlouvy společnosti týkající se sporů mezi společností a společníkem o podíl na zisku jak pro společníka, tak pro obchodní společnost.

V praxi se s tímto typem setkáváme nejčastěji, jelikož z důvodu napanujícího sporu mezi stranami tak vůle k řešení případných sporů rychlejší a levnější cestou bývá zřetelnější.

Ad c) Neomezený kompromis – neboli všeobecné ujednání pro případy, kdy smluvní strany předpokládají, že budou po delší časové období uzavírat více smluv (například kupní smlouvy). V tomto případě si tak na základě neomezeného kompromisu smluvní strany dohodnou, že veškeré spory z vymezeného okruhu vztahů budou projednávány a rozhodovány v rozhodčím řízení, přičemž rozhodčí doložku si nemusejí sjednat v každé jednotlivé smlouvě, ale bude uzavřen jeden

⁸⁰ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-324-9, s. 102.

⁸¹ Srov. ust. § 3 odst. 3 ZRŘ účinného do 30. 11. 2016.

samostatný dokument, tj. jedna rozhodčí smlouva. S tímto typem rozhodčí smlouvy se v praxi setkáváme méně často.⁸²

Ad d) Asymetrická rozhodčí doložka – tento zvláštní typ rozhodčí smlouvy dává jedné ze smluvních stran možnost, aby si dle vlastní úvahy vybrala v případě vzniku sporu procesní řešení. Tedy i přesto, že si tyto strany sjednaly projednávání sporu v rozhodčím řízení, je tak jedné straně dána možnost, aby podala žalobu u obecného soudu. V tomto případě je tak vyloučena možnost druhé strany podat námitku dle § 106 OSŘ (již probráno v podkapitole 6.1). Tyto rozhodčí doložky lze vidět v leasingových smlouvách, kdy má většinou možnost výběru leasingová společnost (tedy ekonomicky silnější strana). V minulosti byla tato doložka využívána ve smlouvách v mezinárodním obchodním styku mezi českými a německými subjekty.⁸³

Ad e) Patologická rozhodčí doložka – v tomto významu hovoříme o takové rozhodčí smlouvě, která má vady či nedostatky, nesplňuje zákonné předpoklady, a je tak neúčinná či neplatná.⁸⁴ Za nejvýznamnější vadné či nedostatečné rozhodčí doložky lze považovat takové, v nichž absentuje například jméno instituce či rozhodce nebo způsob jeho výběru, případně odkaz na pravidla rozhodčího řízení. V takovémto případě hovoříme o tzv. bianco doložkách. Jejich formulace může znít např.: „*Spory vzniklé mezi stranami z této smlouvy budou řešeny v rozhodčím řízení*“⁸⁵. V takovémto případě bychom v českém právu rozhodčí doložku považovali z důvodu nedostatečné určitosti za absolutně neplatnou. Avšak lze se setkat i s názorem opačným (například N. Rozehnalová).

Dále se však může jednat o případy, kdy je sice uvedeno jméno rozhodce či instituce, ale takováto osoba/instituce neexistuje. Tato situace může nastat i pouhou písařskou chybou, přičemž v tomto případě panuje praxe, že většinou jsou tyto doložky s přihlédnutím ke všem okolnostem považovány za platné, jelikož dostatečně odráží vůli stran spor projednat v konkrétním rozhodčím řízení. Současně však může nastat situace, kdy je svěřena pravomoc rozhodci, který zemře nebo se funkce vzdá. Je-li v rozhodčí smlouvě upraven platný náhradní postup,

⁸² RŮŽIČKA, Květoslav a Dita FRINTOVÁ. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR: rozhodčí soud sedmdesátíkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-745-0, s. 52.

⁸³ Tamtéž, s. 53.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-324-9, s. 146.

bude postupováno dle něj. Byl-li však v rozhodčí smlouvě uveden jen jediný rozhodce, který se funkce vzdá nebo zemře, přičemž stranami v rozhodčí smlouvě nebyl ujednáán náhradní postup, taková smlouva zaniká. K tomuto se vyjádřil i Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 33 Odo 135/2006, kde dovedil, že rozhodčí smlouva je v takovém případě obsoletní, zaniká, a je tak dána pravomoc obecných soudů spor rozhodnout, a to i v případě zahájeného rozhodčího řízení. Současně argumentoval, že pokud nebyl smluvními stranami sjednán náhradní postup, jejich vůle tak směřovala pouze k tomu, že jejich spor bude rozhodovat jediný konkretizovaný rozhodce.⁸⁶

6.4 Náležitosti rozhodčí smlouvy

Není sporu o tom, že podmínkou k projednání a rozhodování sporu v rozhodčím řízení je rozhodčí smlouva, resp. souhlasný jednoznačný projev vůle stran sporu takovýto spor rozhodčímu řízení podrobit. S odkazem na hmotněprávní úpravu je pak bezpochyby žádoucí, aby takovýto projev vůle stran splňoval všechny náležitosti, resp. aby rozhodčí smlouva byla uzavřena svobodně, srozumitelně a vážně. Dále však musí být rozhodčí smlouva v souladu se zákonem, nesmí zákon obcházet nebo být v rozporu s dobrými mravy a současně musí splňovat i určité formální a obsahové požadavky.

6.4.1 Formální náležitosti

ZRŘ ve svém ustanovení § 3 stanoví požadavek písemné formy rozhodčí smlouvy. Nebude-li tato forma dodržena, je takováto smlouva neplatná. Toto ustanovení je kogentní povahy, tudíž není možné se od něj odchýlit. Je však třeba poznamenat, že zákon počítá i s pokrokem technologií dnešní doby, tudíž v citovaném ustanovení současně připouští možnost sjednání rozhodčí smlouvy pomocí elektronických prostředků, dálnopisem či telegraficky. Za tohoto předpokladu je však žádoucí, aby tyto prostředky byly způsobilé zachytit obsah takovéto smlouvy, jakož i určit osoby, které ji sjednaly.⁸⁷

Za nejvyužívanější prostředky, které jsou schopny zachytit obsah takovéto smlouvy, lze v dnešní době považovat právě ty elektronické, k nimž se řadí například e-mail, ale i vzkazové služby jako např. messenger a jiné. K tomuto

⁸⁶ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 33 Odo 135/2006.

⁸⁷ Srov. § 3 odst. 1 ZRŘ.

se vyjádřil i Krajský soud v Českých Budějovicích, sp. zn. 5 Co 639/2015 ze dne 7. 8. 2015, který ve svém rozhodnutí uvedl: „... *písemná forma je naplněna i tehdy, pokud bylo určité právní jednání provedeno za pomoci elektronických prostředků, jako je internet, elektronická pošta či mobilní telefon.*“

Zachycení jakéhokoliv obsahu pomocí elektronických prostředků je v dnešní době bezesporu běžnou záležitostí. Vystává pak otázka určení osob, které smlouvy sjednaly. K identifikaci osoby nám tak bezpochyby nejlépe poslouží její podpis. Ostatně v této souvislosti judikoval i Nejvyšší soud ČR např. v rozhodnutí sp. zn. 22 Cdo 2698 /2013 ze dne 25. 8. 2015, kde uzavřel, že písemná forma právního úkonu předpokládá písemnost a podpis.⁸⁸ V případě elektronických prostředků tedy máme na mysli zaručený a uznávaný elektronický podpis, jehož právní status zakotvuje od 1. 7. 2016 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 a dále s účinností od 18. 9. 2019 též zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.

Co se týče zaručeného a uznávaného elektronického podpisu, nelze mít o autentičnosti předmětné osoby pochybnosti. V praxi se však lze setkat s případy pouhého „prostého“ podpisu, jímž je na mysli např. oskenovaný podpis či jen jméno a příjmení napsané pod textem e-mailu, případně unikátní PIN kód. Za této situace je řádná identifikace osob značně ztížena, a tudíž nelze bez dalšího uzavřít, že určení konkrétní osoby je jednoznačné ve smyslu § 3 odst. 1. V praxi se však lze setkat s případy rozdílného pohledu na posouzení platnosti uzavření smlouvy prostřednictvím dálkových prostředků bez zaručeného elektronického podpisu. Např. Rozhodčí soud při IAL SE v rozhodčím nálezu sp. zn. 222/2009 ze dne 22. 10. 2009 vyjádřil názor, že pokud osoba z předmětné e-mailové adresy běžně komunikuje, nelze učinit závěr, že by tímto postupem nemohla být sjednána i rozhodčí smlouva.⁸⁹ Stejný názor ve vztahu k sjednání rozhodčí smlouvy bez zaručeného elektronického podpisu zastává Krajský soud v Českých Budějovicích ve svém rozhodnutí sp. zn. 5 Co 639/2015 ze dne 7. 8. 2015, kdy připouští naplnění požadavku písemnosti v případě zadání unikátního identifikačního kódu prostřednictvím SMS. Opačný názor ve vztahu k unikátnímu identifikačnímu kódu pak však vyslovil např. Krajský soud v Hradci Králové ve svém rozhodnutí sp. zn. 27 Co 291/2018 ze dne 26. 9. 2018.

⁸⁸ Srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 8. 2015, sp. zn. 22 Cdo 2698/2013.

⁸⁹ Srov. rozhodčí nález Rozhodčího soudu při IAL SE ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 222/2009.

Z těchto závěrů je možné tak uzavřít, že v praxi nejspíše bude záležet na konkrétních okolnostech uzavření rozhodčí smlouvy. V případě běžné e-mailové komunikace se však lze přiklonit k názoru, že takto uzavřená rozhodčí smlouva je platně sjednaná, je-li určení osoby, která e-mail odeslala, dostatečně určité za předpokladu, že tato osoba z e-mailu běžně komunikuje, to však s přihlédnutím k jednání obou stran rozhodčí smlouvy před jejím uzavřením, jakož i formě vzájemné komunikace apod.

Ani shora uvedená podmínka písemné formy (podpisu) rozhodčí smlouvy však není dána výlučně. Jak již bylo pojednáno výše, rozhodčí doložka může být inkorporována do všeobecných či jiných podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní. V takovémto případě ZRŘ v ust. § 3 odst. 2 připouští výjimku z obligatorní písemné formy, když v případě, že doložka tvoří součást podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní, k níž se rozhodčí doložka vztahuje, postačí, aby písemný návrh hlavní smlouvy s rozhodčí doložkou byl přijat způsobem, ze kterého je patrný souhlas s obsahem rozhodčí smlouvy.⁹⁰ V praxi tak půjde například o situaci, kdy druhá strana v podepsané smlouvě hlavní prohlásí, že se s všeobecnými či jinými podmínkami, na které smlouva hlavní odkazuje, seznámila, a to aniž by tyto podmínky samostatně podepisovala.

V rozhodovací praxi se lze setkat i s případem výjimky z písemné formy, a to na základě konkludentního projevu vůle v případě neexistence písemné rozhodčí smlouvy. Nahlédneme-li do Řádu Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR účinného do 30. 6. 2012, tento v ust. § 2 předpokládal neexistenci rozhodčí smlouvy a stanovil, že Rozhodčí soud rozhoduje majetkové spory, jestliže jsou arbitrabilní a jestliže jeho pravomoc vyplývá pro daný spor z platné rozhodčí smlouvy uzavřené mezi stranami (§ 2–3 RozŘ) a dále *z písemných projevů stran v zahájeném rozhodčím řízení, ze kterých je patrná nepochybná vůle podřídit se pravomoci Rozhodčího soudu*. Současně i Nejvyšší soud České republiky ve svém usnesení sp. zn. 20 Cdo 2857/2006 ze dne 30. 10. 2008 dospěl k závěru, že: „Ze zákona č. 216/1994 Sb. nelze dovodit, že by pasivita a nečinnost žalovaného v rozhodčím řízení měla za následek podrobení se pravomoci rozhodce; takový následek by bylo možno spojovat pouze s chováním žalovaného, jenž by byl aktivní při projednávání sporu, aniž by nejpozději při svém prvním úkonu ve věci samé neexistenci rozhodčí smlouvy namítl.“

⁹⁰ Srov. § 3 odst. 2 ZRŘ.

Z výše uvedeného je patrné, že se tak lze v právní praxi setkat s případy, které připouští neexistenci písemné rozhodčí smlouvy, nahrazené konkludentním úkonem, jenž zakládá pravomoc rozhodců daný spor projednat. S tímto se však autorka této práce neztotožňuje. Jak vyplývá z ZRŘ, základním předpokladem pro konání rozhodčího řízení je písemná rozhodčí smlouva. Ačkoliv zákon připouští výjimky z písemné formy (podpisu), jak je uvedeno shora, stále vychází z existence takovéto smlouvy, a to v podobě rozhodčí smlouvy o rozhodci, rozhodčí doložky (inkorporována ve smlouvě hlavní či ve všeobecných podmínkách) nebo v podobě neomezeného kompromisu, resp. předpokládá písemný obsah takovéhoto ujednání. Jak již bylo výše uvedeno a jak současně i opakovaně judikoval Nejvyšší soud ČR, podmínka písemnosti předpokládá jak podpis, tak i písemné zachycení obsahu. Konkludentní úkon však takovouto podmínku nesplňuje, a nelze tak v tomto případě hovořit o platně sjednané rozhodčí smlouvě, na niž rozhodčí řízení bezesporu stojí. Ostatně i Řád Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR v platném znění již shora citované ustanovení neobsahuje.

6.4.2 Obsahové náležitosti

Jak již bylo nastíněno výše, rozhodčí smlouva by měla mít nejen stanovenou formu, ale měla by mít i určité obsahové náležitosti. Na rozdíl od formálních náležitostí však ty obsahové nejsou zákonem výslovně nikterak upraveny. Je však žádoucí, aby obsah takovéto smlouvy byl vymezen přinejmenším tak, aby byl srozumitelný a určitý. Současně je žádoucí konkretizace sporu či okruhu sporů, které mají být podrobeny rozhodčímu řízení. Vyšší požadavky na vymezení obsahu jsou pak kladeny v případě určení rozhodců v rozhodčím řízení *ad hoc*, kdy je zapotřebí, aby se strany dohodly minimálně na způsobu určení rozhodců a jejich počtu, místu konání a jazyce řízení.⁹¹ Fakultativním ujednáním rozhodčí smlouvy pak může být i dohoda stran týkající se průběhu rozhodčího řízení. Dle českého práva je zapotřebí, aby byla zvolena pravidla postupu v rozhodčím řízení k rozhodčí smlouvě přiložena (§ 19 odst. 4 ZRŘ). Tato povinnost se netýká řádů stálých rozhodčích soudů.⁹² V tomto případě totiž platí, že pokud se strany podrobily rozhodčímu řízení u stálého rozhodčího soudu, pak z ustanovení § 13 odst. 3 ZRŘ

⁹¹ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003. ISBN 80-86473-51-1, s. 41.

⁹² HOLÁ, Lenka a Miluše HRNČIŘÍKOVÁ. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-246-2, s. 125.

vyplývá, že se podrobily i jeho předpisům, tj. řádu či statutům, avšak za předpokladu, že si neujednaly v rozhodčí smlouvě jinak.⁹³ Tyto řády a statuty upravují např. jmenování rozhodců, jejich počet či místo konání rozhodčího řízení či zmiňovaná procesní pravidla.

Opačně je tomu však v případě rozhodčího řízení *ad hoc*, jak je zmíněno výše. Neujednají-li si strany, že v řízení *ad hoc* bude postupováno dle procesních pravidel konkrétního stálého rozhodčího soudu či Rozhodčích pravidel UNCITRAL (pro mezinárodní rozhodčí řízení *ad hoc*), je v tomto případě více než žádoucí, aby byl stranami rozhodce určen přímo, či aby si strany alespoň určily postup jeho jmenování. Případně si každá ze stran může zvolit rozhodce, kteří společně vyberou třetí osobu k rozhodování v souladu s § 7 odst. 2 ZRŘ (tzv. *appointing authority*).

Co se týče výběru rozhodce, není sporu o tom, že tento (ze zákona povinně vždy fyzická osoba) by měl být nezávislý a nestranný, neboť tímto způsobem je tak zajištěn zákonný požadavek principu rovnosti stran obsažený v § 18 ZRŘ. Ostatně tento požadavek je vtělen přímo do ust. § 1 ZRŘ, který stanoví, že zákonná úprava se vztahuje mj. na: „*rozhodování majetkových sporů nezávislymi a nestrannými rozhodci*“.⁹⁴ Jak již bylo zmíněno i v kapitole 1, v případě přímého určení rozhodce je současně zapotřebí, aby byla osoba rozhodce určena jednoznačně a určitě, tj. aby ujednání jmenovitě konkretizovalo rozhodce, kterého si strany vybraly. Teprve v případě, kdy nedojde ke jmenovitému určení rozhodce, lze si stanovit postup jeho jmenování. V každém případě však musí být výběr rozhodce či jeho způsob jmenování transparentní. K otázce transparentnosti se vyjádřil i Ústavní soud ČR ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 337/11 ze dne 10. 1. 2013, kdy dovodil, že „*výběr rozhodce musí být konkretizován a individualizován proto, že rozhodčí řízení představuje jakýsi „odklon“ od klasického soudního řízení, proti jehož výsledku existují pouze velmi omezené možnosti soudního přezkumu. Není-li tedy rozhodováno rozhodcem, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel, nemůže být akceptovatelný ani výsledek tohoto rozhodování*“.⁹⁵

V případě osoby určující rozhodce podléhá tento institut stejným požadavkům na nezávislost a nestrannost. V posledních letech se tento institut tzv. *appointing authority* stal hojně diskutovaným tématem, a to především

⁹³ Srov. § 13 odst. 3 ZRŘ.

⁹⁴ § 1 písm. a) ZRŘ.

⁹⁵ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 10. 1. 2013, sp. zn. IV. ÚS 3779/11.

v otázce jmenovací autority soukromými arbitrážními centry, resp. soukromými právníckými osobami. Zákon žádné omezení pro tento institut nestanoví, tudíž lze usuzovat, že osobu rozhodce může určit jak fyzická, tak právnícká osoba. I tyto právnícké osoby však musí být nezávislé a nestranné. Soukromé právnícké osoby (zejm. v minulosti značně kritizované Arbitrážní centrum s.r.o.) však tyto podmínky nesplňovaly, jelikož se obvykle jednalo o soukromé právnícké osoby, které nejsou stálými rozhodčími soudy, přičemž se zabývaly organizováním rozhodčím řízení *ad hoc* a z této činnosti pak měly ekonomický prospěch.

Pravděpodobně i z důvodu značného zneužívání rozhodčích doložek ve spotřebitelských sporech tak došlo po roce 2010 k restrikcí spočívající v neplatnosti rozhodčích doložek z důvodu netransparentního výběru rozhodce; dne 11. 5. 2011 v tomto ohledu vydal Nejvyšší soud ČR sjednocující usnesení sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, v němž vyloučil možnost, aby rozhodce určila právnícká osoba, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným dle zákona, a označil takovéto určení za obcházení zákona. Rozsudkem ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1112/2013, Nejvyšší soud v ČR rozšířil posuzování neplatnosti rozhodčích doložek ve vztahu k právníckým osobám, když vyslovil, že rozhodce nemohla určit ani fyzická osoba působící v takové právnícké osobě.

Dle autorky však tato rozhodnutí lze chápat v tom smyslu, že odporují principu autonomie vůle stran. Pokud totiž zákon stanoví možnost stran zvolit si takovouto osobu, která určí v případě sporu rozhodce, přičemž výslovně nevylučuje, aby touto osobou byla právnícká osoba, nelze tuto možnost stranám upřít (to však samozřejmě za předpokladu, že budou dodrženy principy transparentnosti, tedy tato osoba bude nestranná a nezávislá). V této souvislosti je třeba zmínit, že ve světle autorčina názoru pak lze zaznamenat v rozhodovací praxi značný zlom. Dne 18. 11. 2020 totiž vydal Nejvyšší soud ČR usnesení sp. zn. 23 Cdo 3972/2019, ve kterém vyslovil názor ve věci týkající se platnosti rozhodčích smluv soukromými arbitrážními centry: „*Nedostatek nezávislosti či nestrannosti rozhodce nebo osoby určující rozhodce nezpůsobuje sám o sobě neplatnost samotné rozhodčí doložky uzavřené mezi podnikateli v době od 1. 1. 2014. Nedostatek nezávislosti či nestrannosti osoby, která podle takové rozhodčí doložky má určit rozhodce, se nepresumuje, ale je předmětem dokazování; to platí i tehdy, jde-li i o tzv. arbitrážní centra.*“⁹⁶ Toto rozhodnutí tak jistě představuje opět jakýsi pokrok v

⁹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 11. 2020, sp. zn. 23 Cdo 3972/2019.

rozhodčím řízení ve vztahu k soukromým právníckým osobám, tj. arbitrážním centřům.

6.5 Neplatnost a zánik rozhodčí smlouvy

6.5.1 Neplatnost rozhodčí smlouvy

Nahlédneme-li zpět do podkapitoly 6.2.1 týkající se vztahu hlavní a rozhodčí smlouvy, můžeme uzavřít, že neplatnost smlouvy hlavní nemá vliv na rozhodčí smlouvu, což nám potvrzuje jak právní teorie, tak platné české právo, jež proklamují autonomii obou smluv. Toto platí i v případě, že je rozhodčí smlouva vtělena do smlouvy hlavní, k čemuž se vyjádřil i Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR ve svém rozhodnutí sp. zn. 24/99, kde uvedl, že „... rozhodčí doložka je nezávislá na platnosti smlouvy, v jejímž textu je obsažena. Případná neplatnost smlouvy nemá za následek neplatnost rozhodčí doložky.“⁹⁷ Ani případné časové omezení smlouvy hlavní nemá vliv na platnost rozhodčí doložky, která je v této smlouvě obsažena, jak judikoval i Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 4840/2010.⁹⁸ Platnost, případně neplatnost obou smluv je tedy třeba posuzovat samostatně, což lze ostatně dovozovat i z judikatury Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR či Nejvyššího soudu ČR. Ostatně je třeba poznamenat, že o této doktríně samostatnosti nebyly dlouhá léta v právní teorii ani v rozhodovací praxi větší pochybnosti. Určité prolomení této zásady můžeme spatřit až v nálezů Ústavního soud ČR, sp. zn. III. ÚS 4084/2012 ze dne 11. 12. 2014, ve kterém Ústavní soud ČR ve vztahu ke spotřebitelským sporům dovedl, že pravomoc rozhodce založená rozhodčí doložkou inkorporovanou do smlouvy hlavní není dána v případě, že smlouva hlavní vykazuje znaky až „zjevné nespravedlnosti“, a to i za předpokladu, že rozhodčí smlouva je bezvadná.⁹⁹ Lze tedy vidět, že autonomie obou smluv nemusí být dána absolutně, je-li smlouva hlavní v rozporu s dobrými mravy.

V případě neplatnosti rozhodčí smlouvy stojí za zmínku poznamenat, že neplatné ujednání v rozhodčí smlouvě, které by samo o sobě způsobilo absolutní neplatnost této smlouvy, nemusí vždy způsobit neplatnost rozhodčí smlouvy jako

⁹⁷ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003. ISBN 80-86473-51-1, s. 37.

⁹⁸ KINDL, Milan. *Na co nezapomínat při sjednávání rozhodčí smlouvy* [online]. Bulletin-advokacie.cz, 21. 10. 2018 [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/na-co-nezapominat-pri-sjednavani-rozhodci-smlouvy?browser=full>.

⁹⁹ Srov. nález Ústavního soud České republiky ze dne 11. 12. 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/2012.

celku. V této souvislosti se vyjádřil Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 31 Cdo 3534/2019, který dovodil, že pokud je toliko vadné ujednání možné oddělit od zbývající části rozhodčí smlouvy, která není vadou zatížena, je možné, aby za neplatnou byla považována pouze ta část rozhodčí smlouvy, která je vadná, přičemž zbývající část rozhodčí smlouvy bude platně sjednaná.¹⁰⁰

Pomineme-li však možnost oddělitelnosti neplatné části rozhodčí smlouvy, je možné ze shora uvedeného uzavřít, že nebudou-li dodrženy formální či obsahové náležitosti, splněny podmínky arbitrability či jiné podmínky, může tato skutečnost vést až k absolutní neplatnosti rozhodčí smlouvy. Vyvstanou-li tak o takovéto smlouvě nejasnosti, je třeba ji zpochybnit, a to lze učinit dvěma způsoby. Prvním způsobem je zpochybnění v rámci (i) rozhodčího řízení, a druhým nikoliv v rozhodčím řízení, ale (ii) v řízení soudním, tj. před obecnými soudy.

(i) V rámci rozhodčího řízení je možné rozhodčí smlouvu zpochybnit na základě § 15 ZRŘ. Dle tohoto ustanovení mohou rozhodci i bez návrhu zjišťovat svou pravomoc. Současně mohou dle odst. 2 tohoto ustanovení zpochybnit pravomoc rozhodce i strany vznesením námítky o neplatnosti, zániku či neexistenci rozhodčí smlouvy, a to nejpozději při prvním úkonu ve věci samé. To však neplatí v případě vznesení námítky neplatnosti smlouvy z důvodu nedostatku arbitrability. V tomto případě se totiž jedná o překážku, kterou nejde zhojit ani výslovnou dohodou stran, a tuto námítku tak může vznést kterákoliv ze stran kdykoliv v průběhu řízení.¹⁰¹

(ii) V případě řízení před obecnými soudy pak lze zkoumat platnost rozhodčí smlouvy dle OSŘ, *in concreto* § 106, tzv. určovací žalobou o neplatnosti rozhodčí smlouvy, kterou se žalobce domáhá určení neplatnosti rozhodčí smlouvy mezi stranami u obecného soudu.

Co se týče vzájemného vztahu obou řízení, pak platí, že pokud bylo rozhodčí řízení zahájeno dříve než řízení soudní, soud řízení o neexistenci, neplatnosti nebo zániku smlouvy přeruší, a to až do okamžiku, kdy bude v rozhodčím řízení rozhodnuto o pravomoci či ve věci samé.¹⁰² Pokud však bylo rozhodčí řízení zahájeno až po podání žaloby u obecného soudu, zákon v tomto případě postup

¹⁰⁰ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 31 Cdo 3534/2019.

¹⁰¹ KLEIN, Bohuslav a Martin DOLEČEK. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-264-8, s. 31.

¹⁰² Srov. § 106 odst. 3 OSŘ.

soudního ani rozhodčího řízení pro zastavení takového řízení nikterak neupravuje. V praxi tak může nastat situace, kdy rozhodci mohou pokračovat v rozhodčím řízení a vydat rozhodčí nález, přičemž současně bude vydáno i rozhodnutí soudu o neplatnosti rozhodčí smlouvy. V takovémto případě by však rozhodnutí soudu bylo závažným důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu.

6.5.2 Zánik rozhodčí smlouvy

Z výše uvedeného tak vyplývá, že rozhodčí smlouva může být rozhodnutím obecného soudu prohlášena za neplatnou, přičemž je v této práci uvedeno několik důvodů, kdy rozhodčí smlouvu není možné považovat za platnou. Dále může rozhodčí smlouva zaniknout. O zániku rozhodčí smlouvy mluvíme například tehdy, kdy se smluvní strany dohodnou na jejím zrušení. Vzhledem k tomu, že ZRŘ předepisuje rozhodčí smlouvě písemnou formu, musí být i tato dohoda písemná. Současně může zaniknout vydáním rozhodčího nálezu či schválením smíru, avšak není tomu vždy, jelikož se může vztahovat i další nároky z této rozhodčí smlouvy, jež nebyly doposud uplatněny. V této souvislosti také může dojít k situaci, kdy dojde ke zrušení rozhodčího nálezu, avšak nebude zpochybněna pravomoc rozhodce či rozhodčího soudu k projednání daného sporu.¹⁰³ V neposlední řadě lze poukázat zpět na podkapitulu pojednávající o patologických doložkách, které mohou být natolik obsoletní, že způsobují zánik rozhodčí smlouvy, a to zejména v případě, kdy jediný jmenovaný rozhodce odmítne přijmout funkci rozhodce či např. zemře a není ujednáno náhradní postup jeho jmenování.

¹⁰³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-324-9, s. 158.

7 Procesní úprava rozhodčího řízení

Pro rozhodčí řízení je charakteristická volnost stran při výběru postupu, dle kterého bude rozhodčí řízení vedeno. Ustanovení § 19 ZRŘ dává stranám možnost, aby si pravidla rozhodčího řízení sjednaly buďto v rozhodčí smlouvě, případně v pravidlech, která však ke smlouvě musí být přiložena, nebo mohou strany odkázat na pravidla, která vydává stálý rozhodčí soud. Sjednání takového postupu však není pro strany obligatorní povinností. V tomto případě, kdy nebude postup ujednan, budou rozhodci postupovat způsobem, který považují za vhodný, a to především bez zbytečných formalit.¹⁰⁴ V každém případě je nutné, aby byla zachována zásada rovnosti stran jakožto další základní zásada rozhodčího řízení a postup byl v souladu se ZRŘ a současně s OSŘ, který se užije podpůrně tam, kde ZRŘ procesní postup neupravuje.

7.1 Základní zásady rozhodčího řízení

Zásady, které ovládají rozhodčí řízení, vyplývají z práva na spravedlivý proces, přičemž některé můžeme přímo nalézt i v ZRŘ. V jednotlivých zásadách lze spatřit shodu se zásadami, které ovládají obecné soudní řízení, avšak nalezneme i takové, které naopak tato dvě řízení od sebe odlišují. Rozhodčí řízení tak stojí na následujících zásadách:

- a) **Zásada rovnosti** – jak již bylo uvedeno shora, tato zásada vychází přímo ze ZRŘ, konkrétně z § 18. Toto ustanovení hovoří nejen o rovném postavení stran, ale výslovně zdůrazňuje i požadavek, aby strany měly stejnou plnou příležitost k uplatnění svých práv. Zákon dále v § 21 ZRŘ tuto zásadu rozvádí pro případ, že by některé ze stran nebyla tato plná příležitost k uplatnění jejích práv dána, když uvádí: „*Jestliže některá strana až do vyhotovení rozhodčího nálezu se bez své viny řízení zcela nebo zčásti nezúčastnila, nebo bez své viny nevykonala některý úkon potřebný k uplatnění jejího práva, učiní rozhodci k návrhu přiměřená opatření, aby strana mohla to, co zameškala, vykonat dodatečně*“.¹⁰⁵ Tato zásada se pak bezpochyby odráží i v činnostech rozhodce, který je pro naplnění této zásady povinen postupovat nestranně, a zejména neposkytovat žádné straně

¹⁰⁴ Srov. § 19 ZRŘ.

¹⁰⁵ Srov. § 21 ZRŘ.

výhody. V tomto smyslu můžeme zmínit například situaci, kdy rozhodci stanovují stranám lhůty k provedení určitého procesního úkonu, přičemž musí postupovat tak, aby z každé ze stran byla délka lhůty k jednotlivým úkonům stanovena obdobně. Dále je taktéž v případě ústního jednání žádoucí, aby ke každé straně bylo přistupováno shodně (např. v případě žádostí o odročení jednání aj.). Tato zásada je pro rozhodčí řízení bezpochyby zásadní, neboť její nedodržení zakládá důvod pro zrušení rozhodčího nálezu.¹⁰⁶

- b) **Zásada dispoziční** – stejně jako u řízení soudního, tak i v rozhodčím řízení je ve světle této zásady dána stranám možnost dispozice s postupem v řízení. Obdobně jako v soudním řízení tak mají strany možnost činit procesní úkony jako podání žaloby, její zpětvzetí či například uzavření smíru. Nad rámec toho si v rozhodčím řízení mohou strany např. zvolit, zda předloží spor k projednání a rozhodování v rozhodčím řízení *ad hoc*, nebo před stálý rozhodčí soud, zvolit si místo konání rozhodčího řízení, nebo ovlivňují délku řízení.
- c) **Zásada rychlosti a hospodárnosti** – tuto zásadu lze popsat základními znaky, které charakterizují samotné rozhodčí řízení, jimiž jsou jak jednoinstančnost řízení, tak i nižší finanční náklady či nižší časová náročnost ve srovnání se soudním řízením.
- d) **Zásada neveřejnosti** – tato zásada vychází z přímo z ust. § 19 odst. 3 ZRŘ, dle kterého je rozhodčí řízení vždy neveřejné. Toto ustanovení má kogentní povahu, a tudíž není možné, aby si strany ujednaly v rozhodčí smlouvě jinak. I přes tuto skutečnost však existuje výjimka, kdy lze k rozhodčímu řízení připustit třetí osobu.¹⁰⁷ Neveřejný charakter má i rozhodčí nález, který není vyhlášen veřejně a ani jej není možné zveřejnit, pokud není rozhodce zproštěn mlčenlivosti, ke které je povinen dle § 6 ZRŘ. Institut mlčenlivosti rozhodců tak bezpochyby tuto zásadu posiluje.
- e) **Zásada ústnosti** – jednání v rozhodčím řízení je dle § 19 odst. 3 ZRŘ ústní. Oproti zásadě neveřejnosti je zde stranám ponechána možnost, aby si ujednaly, že jednání nebude nařízeno, a bude tak probíhat na základě písemných podání stran.

¹⁰⁶ Srov. např. nález Ústavního soudu České republiky ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

¹⁰⁷ § 28 odst. 1 Řádu RS: „*Se souhlasem stran může rozhodčí senát připustit, aby jednání byly přítomny osoby, které nejsou účastníky řízení. Na základě žádosti jedné ze stran může být u ústního jednání přítomen tlumočník ustanovený rozhodčím senátem, a to i bez souhlasu druhé strany.*“

- f) **Zásada projednací** – na základě této zásady jsou rozhodci povinni postupovat takovým způsobem, aby zjistili skutkový stav věci, který je potřebný pro rozhodnutí sporu (§ 19 odst. 2 ZRŘ). Rozhodčí orgán tak v souladu s touto zásadou činí v součinnosti se stranami sporu, které mu předkládají důkazy o svých tvrzeních nebo námitky k tvrzení druhé strany.¹⁰⁸

Další zásada, jež se v rozhodčím řízení aplikuje, je např. zásada volného hodnocení důkazů. K. Růžička ve své publikaci (*Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR*) dále zmiňuje taktéž i zásadu materiální pravdy.

7.2 Subjekty rozhodčího řízení

Za subjekty rozhodčího řízení můžeme považovat ty subjekty, které jsou nositeli práv a povinností daných jim právním řádem nebo rozhodčí smlouvou, jež svými procesními úkony ovlivňují průběh rozhodčího řízení. V rozhodčím řízení jsou jimi zejména: (i) rozhodci či rozhodčí soud a (ii) účastníci rozhodčího řízení.

- (i) Není sporu o tom, že oprávnění projednávat a rozhodovat spory v rozhodčím řízení mají buďto rozhodci v řízení *ad hoc*, či stále rozhodčí soudy. Rozhodci, ať už v řízení *ad hoc*, či působící pro rozhodčí soud jako rozhodující orgán, mají bezpochyby vliv na celý průběh rozhodčího řízení. Každý rozhodce musí splňovat zákonné požadavky pro výkon takové funkce, případně další požadavky, které si strany ujednaly v rozhodčí smlouvě (např. vzdělání a jiné odborné předpoklady). Způsobilost být rozhodcem je přiznána fyzické osobě, která je bezúhonná a svéprávná. Současně rozhodce nesmí vykonávat takovou funkci, která je s výkonem funkce rozhodce neslučitelná (např. soudce či státní zástupce).
- (ii) Účastníci rozhodčího řízení jsou žalobce a žalovaný (ZRŘ taktéž tyto označuje jako „strany“). Způsobilost být účastníkem rozhodčího řízení je přiznána fyzickým či právnickým osobám, které jsou stranami uzavřené rozhodčí smlouvy. Způsobilost být takovýmto účastníkem se posuzuje za přiměřeného použití OSŘ.¹⁰⁹

¹⁰⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-324-9, s. 256.

¹⁰⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta, Jana PETROV KŘIVÁČKOVÁ a kol. *Civilní proces: Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-594-7, s. 262.

7.3 Stadia rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení lze rozdělit do jednotlivých stadií, které zahrnují jak počátek tohoto řízení, tak jeho samotný průběh, jakož i jeho ukončení, které je charakterizováno vydáním rozhodnutí v tomto řízení (resp. právní mocí či doručením rozhodnutí).

7.3.1 Zahájení rozhodčího řízení

Jak již bylo zmíněno v této práci, za počátek rozhodčího řízení se nepovažuje uzavření rozhodčí smlouvy. Rozhodčí řízení je zahájeno až ve chvíli, kdy strana uplatní nárok z této rozhodčí smlouvy u předsedajícího rozhodce (je-li zvolen) či kteréhokoliv rozhodce určeného nebo jmenovaného, případně u stálého rozhodčího soudu, je-li tento soud v rozhodčí smlouvě určen. Takovýmto dispozičním úkonem účastníka řízení je **podání žaloby** u citovaného rozhodčího orgánu. Za okamžik zahájení rozhodčího řízení se považuje den, kdy byla žaloba takovému rozhodčímu orgánu doručena, přičemž zákon výslovně stanovuje povinnost rozhodčího orgánu vyznačit v žalobě den doručení této žaloby.¹¹⁰ Tento okamžik je totiž velmi podstatný pro případné posouzení *hmotněprávních účinků* promlčení či prekluze, přičemž platí, že procesněprávní a hmotněprávní účinky podání rozhodčí žaloby jsou totožné jako v případě podání žaloby u obecného soudu.¹¹¹

Náležitosti žaloby ZRŘ výslovně neupravuje. Nejsou-li proto takovéto náležitosti ujednány v rozhodčí smlouvě, je zapotřebí použít subsidiárně OSŘ, případně pokud je žaloba podána k rozhodčímu soudu, lze obsahové náležitosti žaloby nalézt i v některých rádech těchto rozhodčích soudů (např. Řád Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR tak obsahové náležitosti žaloby vymezuje v ustanovení § 17 a 18).

Co se týče *procesních účinků*, tak stejně jako v řízení soudním, i v rozhodčím řízení lze hovořit o vzniku překážky litispendence doručením žaloby. K dalším procesním účinkům dále patří povinnost rozhodců zkoumat, zda byly splněny procesní podmínky, jimiž jsou například pravomoc rozhodce či stálého rozhodčího soudu, dále řádné ustanovení rozhodců, jakož i obsahové náležitosti

¹¹⁰ Pozn.: Vyznačení data doručení žaloby tak chrání práva žalobce, a naplňuje tak požadavek právní jistoty účastníků řízení jako jednoho ze znaků existence právního státu.

¹¹¹ Srov. § 14 ZRŘ.

žaloby, způsobilost stran být účastníkem řízení i jejich procesní způsobilost či v neposlední řadě zkoumání existence možných překážek.

Jak již o tom bylo v této práci pojednáno, oprávnění rozhodců zkoumat svou pravomoc jim zakládá § 15 ZRŘ, který zní: „*Rozhodci jsou oprávněni zkoumat svou pravomoc. Dospějí-li k závěru, že podle rozhodčí smlouvy, která jim byla předložena, jejich pravomoc k rozhodnutí není dána, rozhodnou o tom usnesením.*“¹¹² Současně tímto usnesením řízení zastaví, přičemž ve chvíli, kdy je toto usnesení stranám doručeno, rozhodčí řízení končí¹¹³. Pokud však rozhodci dospějí k závěru, že jejich pravomoc je dána, usnesení v tomto případě nevydávají. Je nutno poznamenat, že zkoumání pravomoci v praxi vlastně znamená, že rozhodci posuzují existenci a platnost rozhodčí smlouvy, neboť právě rozhodčí smlouvou je rozhodcům pravomoc k projednávání a rozhodování sporu přiznána. Rozhodci se otázkou pravomoci musí zabývat již od samého počátku řízení. Avšak i v průběhu řízení musí rozhodci svou pravomoc zkoumat, neboť pravomoc k projednání sporu představuje jednu z podmínek pro konání takového řízení.

Rozhodnutí o pravomoci rozhodců má však význam i z hlediska *hmotněprávních účinků*, zejména ve stavení promlčecí lhůty, jak je již nastíněno shora. Dle § 16 ZRŘ totiž platí: „*Uplatní-li strana svůj nárok před rozhodci v promlčecí nebo prekluzivní lhůtě a rozhodnou-li rozhodci, že není dána jejich pravomoc, zůstávají účinky podané žaloby zachovány, pokud strana podá znovu u soudu, u příslušných rozhodců či stálého rozhodčího soudu, nebo u jiného příslušného orgánu žalobu do 30 dnů ode dne, kdy jí bylo doručeno rozhodnutí o nedostatku pravomoci.*“¹¹⁴ Rozhodci či stálé rozhodčí soudy však nemají žádnou pravomoc postoupit věc, kterou zastaví usnesením z důvodu nedostatku jejich pravomoci, k projednání soudu či jinému rozhodci / rozhodčímu soudu, i z tohoto důvodu je úprava zachování hmotněprávních účinků nezbytná.¹¹⁵

Rozhodčí řízení se koná v místě, které si strany dohodnou (v rozhodčí smlouvě či následně např. v době zahájení řízení), v jiném případě určí místo konání rozhodce, přitom přihlédne k oprávněným zájmům stran.¹¹⁶ V každém případě však nesmí při určení místa řízení dojít k porušení základních zásad rozhodčího řízení,

¹¹² § 15 odst. 1 ZRŘ.

¹¹³ Pozn.: Do novelizace ZRŘ z roku 2012 platilo, že rozhodčí řízení končí nikoliv doručením usnesení, ale jeho vydáním.

¹¹⁴ § 16 odst. 1 ZRŘ.

¹¹⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 600.

¹¹⁶ § 17 ZRŘ.

zejména pak rovnosti stran. *Místo konání* rozhodčího řízení je však nutné odlišovat od *místa jednání/projednání*, respektive místa, kde se zpravidla koná ústní jednání či výslech svědků aj. (někdy se lze i setkat s pojmem *sudiště*). Místo konání má totiž dopad nejen na oblast určení rozhodného práva, ale také na oblast arbitrability, jakož i v případě zrušení rozhodčího nálezu či jeho uznání. V této souvislosti tak tzv. *sudiště* není významné. Ostatně se lze i v praxi často setkat s případy, kdy místo konání je odlišné od tzv. *místa projednání* a strany místo konání vlastně vůbec nenavštíví. Není žádoucí, aby místo konání bylo určeno přesnou adresou, postačí označení konkrétního státu, případně lze jej vyjádřit implicitně (např. odkazem na pravidla stálého rozhodčího soudu). V řízení on-line, o kterém již bylo pojednáno výše, je na základě Řádu OL místem konání vždy sídlo Rozhodčího soudu.

Rozhodnou-li rozhodci, že je jejich pravomoc k projednávání a rozhodování sporu dána, je následně zapotřebí vyřešit taktéž otázku poplatkové povinnosti, neboť nezaplacení poplatku či paušálu na správní náklady může být překážkou v zahájení řízení zejména v řízení před stálým rozhodčím soudem.¹¹⁷ V případě řízení *ad hoc*, v němž strany neodkázaly na žádný z řádů stálých rozhodčích soudů, může být zaplacení poplatku sjednáno jako podmínka poskytnutí plnění ze strany rozhodců, až již výslovně, nebo tak může vyplývat z povahy příslušného vztahu.¹¹⁸ V řízení *ad hoc* je však vhodné, aby se strany na nákladech dohodly, a to buď v rozhodčí smlouvě, či odkazem na pravidla či řády stálých rozhodčích soudů, čímž dojde k předejití vyjednávání o těchto nákladech, a tím i k následnému urychlení projednávání sporu. V praxi si lze totiž těžko představit situaci, že by rozhodce přijal jeho funkci, aniž by byla vyřešena otázka nákladů, resp. jeho odměny.

7.3.2 Průběh rozhodčího řízení

Po zahájení rozhodčího řízení, resp. ve chvíli, kdy rozhodce rozhodne o své pravomoci k projednávání a rozhodování sporu a je vyřešena otázka poplatkové povinnosti, zašle žalobu k písemnému vyjádření žalovanému. Co se týče samotného procesu doručování, ustanovení § 19a zakotvuje: „*Rozhodce doručí písemnost na adresu datové schránky; není-li možné písemnost doručit do datové schránky, doručí písemnost na elektronickou adresu, kterou adresát rozhodci sdělil nebo kterou určil jako doručovací v rozhodčí smlouvě. Není-li možné doručit písemnost*

¹¹⁷ § 19 odst. 2 Řádu RS: „*Do uhrazení poplatku za rozhodčí řízení a paušálu na správní náklady ve správné výši se žaloba neprojednává.*“

¹¹⁸ ZÁHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-437-4, s. 477.

na adresy uvedené výše, doručí rozhodce písemnost na adresu, kterou adresát rozhodci sdělil nebo adresu uvedenou v rozhodčí smlouvě.“¹¹⁹ Pokud se však nedaří doručit písemnost ani jedním ze zmiňovaných způsobů a strany si neujednaly náhradní postup pro případ doručování v rozhodčí smlouvě, může nastat problém, a průběh rozhodčího řízení je tak ztížen (zejména pokud hovoříme o řízení *ad hoc*, neboť stálé rozhodčí soudy ve svých statutech a řádech mají otázku doručování výslovně upravenou). ZRŘ výslovně neřeší otázky, kdy se nedaří písemnost doručit, pouze v § 20 odst. 2 uvádí: „*Procesní úkony, které nemohou rozhodci sami provést, provede na jejich dožádání soud*“¹²⁰. Rozhodce se tak ve světle tohoto ustanovení může obrátit na soud, aby písemnost doručil. V tomto případě pak soud postupuje v souladu s OSŘ. Pokud nahlédneme do Řádu RS, ustanovení § 10 odst. 9 umožňuje doručování skrze *pověřené osoby*. V případě rozhodčího řízení *ad hoc* bychom tak mohli postupovat za přiměřeného užití § 29 odst. 3 OSŘ ve smyslu ust. § 30 ZRŘ a zvolit postup k doručování prostřednictvím opatrovníka, kterého určí rozhodce. Za zmínku stojí i situace, kdy adresát odmítne zásilku bezdůvodně přijmout. V tomto případě je pak na místě taktéž použít přiměřeně OSŘ, přičemž ve smyslu jeho ustanovení § 50 je tak písemnost doručena dnem, kdy jej adresát odmítl přijmout.

Jak je i výše nastíněno, samotný postup řízení se dosti podobá řízení před obecným soudem. Ostatně možnost přiměřeného užití OSŘ tomu taktéž napovídá. Je však třeba podotknout, že ZRŘ preferuje především dohodu stran o postupu v řízení, která má tak přednost před přiměřeným užitím OSŘ a nesmí odporovat jak ZRŘ a jednotlivým zásadám rozhodčího řízení, tak právě ani OSŘ. V případě institucionálního rozhodčího řízení pak zákon výslovně stanoví, že rozhodčí soudy mohou postupovat dle vlastních řádů, v nichž mohou určit způsob řízení a rozhodování. Tyto řády (resp. sjednaný způsob řízení) pak mají přednost před dispozitivními ustanoveními zákona, a tedy i před přiměřeným užitím OSŘ.¹²¹ V řízení *ad hoc* tak mohou strany v otázce týkající se průběhu řízení odkázat na tyto řády stálých rozhodčích soudů. Pokud však v tomto řízení *ad hoc* není takové dohody, vedou rozhodci řízení dle svého nejlepšího uvážení v souladu s § 19 odst. 2 ZRŘ.

¹¹⁹ § 19a ZRŘ.

¹²⁰ § 20 odst. 2 ZRŘ.

¹²¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-437-4, s. 480.

Na druhou stranu je nutno podotknout, že rozhodčí řízení se v některých případech od řízení před obecným soudem odlišuje, a to například v případě projednání sporu. V rozhodčím řízení totiž platí, že strany si mohou dohodnout, že jejich spor bude projednán bez ústního jednání na základě písemných důkazů, tj. písemnou formou. OSŘ sice také umožňuje, aby soudní řízení proběhlo bez nařízení jednání, avšak pouze z důvodů taxativně uvedených, tedy dohodu stran nepřipouští. Pokud by však ústní jednání nebylo nařízeno pro jiné než taxativně uvedené důvody, bylo by tak porušeno právo na spravedlivý proces. Autorka této práce je toho názoru, že možnost projednání sporu v rozhodčím řízení bez nařízení ústního jednání však právo na spravedlivý proces neomezuje. Tak by se dělo pouze v případě, kdy by stranám byla odepřena možnost vyjádřit se i písemně, případně oběma způsoby, nikoliv tam, kde to zákon připouští. V této souvislosti se vyjádřil i Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí sp. zn. 32 Cdo 1201/2007 ze dne 11. 6. 2008, kdy dovedl v případě, kdy si tak sjednaly strany v rozhodčí smlouvě, že nebude v rozhodčím řízení konáno ústní jednání, následující: „*Takový postup znamená, že se strany zřekly pouze ústního jednání, to však nemůže znamenat, že by strany mohly omezit svá procesní práva ve smyslu nemožnosti navrhnout další důkazy, případně požadavky na jejich provedení, neboť opačný postup by byl porušením práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.*“¹²²

Určité odlišnosti ve srovnání s řízením před obecnými soudy lze spatřit i v procesu dokazování. Významnou odlišností je v rozhodčím řízení právě autonomie stran jako základu rozhodčího řízení, která se uplatní i v případě navrhování a poskytování důkazů. V souladu s ustanovením § 20 odst. 1 ZRŘ totiž rozhodci mohou provádět důkazy jen v případě, že jim je žalobce či žalovaný poskytne. Současně je pravomoc rozhodců v případě provádění důkazů omezena, když mohou vyslyšet svědky, znalce a strany jen, pokud se tito výsledku dobrovolně podrobí (resp. se k němu dostaví a poskytnou výpověď). Z tohoto ustanovení tak plyne, že rozhodce ani rozhodčí soudy nemohou konkrétní osobu donutit, aby se k výsledku dostavila a výpověď poskytla. Je třeba dodat, že ZRŘ neobsahuje donucovací pravomoc rozhodců / rozhodčích soudů, a tak vyvstává otázka, zda se nabízí jiné prostředky, které by rozhodci k provedení důkazů, které jim nebyly navrženy, mohli využít. Mnoho autorů, např. A. Bělohlávek nebo R. Šínová a kol., připouští možnost, aby v případě, že nebude důkazní prostředek

¹²² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 6. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1201/2007.

dobrovolně poskytnut, využili rozhodci funkce soudu (tak jako v případě doručování) ve smyslu § 20 odst. 2 ZRŘ tzv. institutem dožádání. Autorka této práce však tento názor považuje minimálně za sporný. Je sice pravdou, že institut dožádání je jakousi pomocnou funkcí soudu v případě, že určitý procesní úkon „nemohou rozhodci sami provést“, avšak je třeba se zamyslet nad tím, zda je tento institut použitelný na všechny procesní úkony a zda by využitím tohoto institutu nedošlo k obcházení zákona. Pokud totiž ust. § 20 odst. 1 kogentně stanoví, že rozhodci mohou provést jen ty důkazy, které strany navrhly, pak využitím institutu dožádání soudem k provedení nenavržených důkazů toto ustanovení, se zachováním hlavních tezí rozhodčího řízení ve smyslu autonomie stran a co nejmenší soudní intervence, zřejmě ztrácí smysl. Terminologii „nemohou provést“ nelze totiž dle autorky chápat absolutně, ale pouze v případech, kdy rozhodcům není zákonem určitá pravomoc dána. To však dle názoru autorky neznamena, že pokud zákon připouští provedení určitého procesního úkonu jen na základě návrhu stran, mohou jej rozhodci využitím jiného orgánu obejít. Pokud by totiž zákonodárce měl v úmyslu, aby v rozhodčím řízení byly provedeny i takové důkazní prostředky, které strany nenavrhly, zřejmě by § 20 odst. 1 neměl charakter kogentního ustanovení.

Co se týče druhů důkazních prostředků, je možné k jejich vymezení použít přiměřeně ustanovení OSŘ, *in concreto* § 125, na základě kterého uzavřít, že jako důkazní prostředek lze použít vše, co může přispět k věrohodnému zjištění stavu věci. Současně je za přiměřeného užití OSŘ možné například provést důkaz též notářským a exekutorským zápisem (§ 78a OSŘ) či jakoukoliv listinou, včetně veřejných listin, výpisů z veřejných knih atd. To však ve smyslu zásady, že důkazy musí být „poskytnuty“ rozhodcům, a to dobrovolně.¹²³

7.3.3 Ukončení rozhodčího řízení

Poslední fází rozhodčího řízení je jeho ukončení. Jak definuje i § 23 ZRŘ, rozhodčí řízení končí buďto právní mocí rozhodčího nálezu, či doručením usnesení v těch případech, kdy se rozhodčí nález nevydává.¹²⁴ Jedním z předpokladů ukončení rozhodčího řízení je tak vydání rozhodčího nálezu, kterým rozhodci rozhodují věci samé. Pokud rozhodci nevydávají rozhodčí nález, vydají usnesení,

¹²³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 780.

¹²⁴ Srov. § 23 ZRŘ.

kterým řízení ukončí, a to např. v případě zpětvzetí žaloby žalobcem a následného zastavení řízení, konstatování nedostatku pravomoci rozhodců, dohody stran o předmětu sporu aj. Jinou formu rozhodnutí ZRŘ výslovně nepřipouští.

Je nutno dodat, že proti rozhodnutí ve věci samé není možno použít opravného prostředku, tak jak tomu je v případě řízení před obecnými soudy. To zřejmě i pro zachování smyslu rozhodčího řízení, které se vyznačuje svou rychlostí a jednoinstančností. Ani v rozhodčím řízení však toto nelze chápat absolutně, neboť ZRŘ připouští jakousi zvláštní obdobu opravného prostředku, kdy v § 27 umožňuje přezkum rozhodčího nálezu jinými rozhodci, avšak pouze tehdy, kdy se na tom strany v rozhodčí smlouvě dohodly (více viz podkapitola 8.1).

8 Rozhodnutí v rozhodčím řízení

Jak je uvedeno v předchozí kapitole, rozhodčí řízení tak může být skončeno rozhodčím nálezem, nebo usnesením, přičemž rozhodující je okamžik právní moci rozhodčího nálezu, případně doručení usnesení. V této souvislosti je však třeba poznamenat (jak již bylo nastíněno v této práci), že dřívější úprava považovala za okamžik skončení rozhodčího řízení okamžik vydání rozhodčího nálezu. S účinností zákona č. 19/2012 Sb., kterým byl od 1. 4. 2014 ZRŘ novelizován, se však okamžik ukončení rozhodčího řízení posunul na právní moc rozhodčího nálezu.

8.1 Rozhodčí nález

Tak jako v případě posouzení právní povahy rozhodčího řízení nebo rozhodčí smlouvy, lze v tomto kontextu vyložit i rozhodčí nález. Jak již bylo uvedeno v této práci, panují neshody o tom, zda rozhodčí nález má být vnímán ve světle smluvní, či jurisdikční teorie. Autorka této práce zastává názor, že rozhodčí nález je třeba považovat za jurisdikční akt aplikace práva, neboť rozhodce autoritativně rozhoduje o vzájemných právech a povinnostech stran sporu, případně rozhodne, zda tu určitá právní skutečnost / stav je či není, tak jako v klasickém soudním řízení. Současně, jak již bylo vysvětleno výše, se v této souvislosti s příkloněním k jurisdikční teorii vyjádřil Ústavní soud ČR ve shora citovaném nález ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07, ve kterém dovedil, že rozhodce v rozhodčím řízení právo nalézá a následně vydává autoritativní rozhodnutí, tj. rozhodčí nález¹²⁵.

ZRŘ výslovně rozhodčí nález nedefinuje, pouze určuje některé jeho náležitosti. Současně ani v žádné mezinárodní smlouvě či Řádech stálých rozhodčí soudů definici nenajdeme. V odborných literaturách se lze setkat s různými definicemi. Např. R. Zahradníková a kol. rozhodčí nález definují jako: *„autoritativně projevený právní názor o otázce přednesené žalobou stranami zvolenou soukromou osobou, po provedení procesu zákonem charakterizovaného jako rozhodčí řízení, tak, že o ní již nemůže být znovu rozhodováno.“*¹²⁶ Podle

¹²⁵ Srov. nález Ústavního soudu České republiky ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

¹²⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-437-4, s. 484.

K. Růžičky je rozhodčí nález: „*konečné rozhodnutí rozhodčího senátu nebo jediného rozhodce ve věci samé (jde tedy o autoritativní výrok nestátního orgánu – soukromé osoby – oprávněné věc rozhodnout) a jsou mu přiznány, je-li stranám řádně doručen, stejné právní účinky jako pravomocnému soudnímu rozhodnutí.*“¹²⁷

Rozhodčí nález tedy představuje konečné rozhodnutí, které se vydává ve věci samé, a to ve chvíli, kdy rozhodce nemá pochyb o všech skutečnostech, které jsou zapotřebí k tomu, aby bylo možné ve věci samé rozhodnout, a to jak po skutkové, tak právní stránce (založené na hmotném právu). Další případ, kdy je rozhodčí nález vydáván, je v okamžiku, kdy rozhodce ukládá povinnost k zaplacení náhrady nákladů řízení, resp. je-li stranám ukládána jakákoliv povinnost. Současně je v souladu s ust. § 24 odst. 2 možné vydat rozhodčí nález na žádost stran v případě, kdy je mezi nimi uzavřen smír. V tomto případě tak rozhodci pojmu stranami uzavřený smír do rozhodčího nálezu (v jiném případě je pojímán do usnesení, o čemž se pojednává níže).

ZRŘ stanovuje základní obligatorní náležitosti rozhodčího nálezu, přičemž další náležitosti vyplývají z OSŘ, který lze opět i v případě rozhodčího nálezu užít přiměřeně v souladu s § 30 ZRŘ. V případě institucionálního řízení nalezneme další náležitosti rozhodčího nálezu v § 39 odst. 1 Řádu RS. ZRŘ v ust. § 25 mj. stanoví, že rozhodčí nález musí být usnesen většinou rozhodců, která se počítá z jejich celkového počtu¹²⁸, vyhotoven písemně a alespoň většinou rozhodců musí být podepsán¹²⁹. Zákon pravděpodobně záměrně neuvádí požadavek na podpis všemi rozhodci, a to právě z důvodu možné situace, že bude jeden z rozhodců nezpůsobilý (např. zemře) či nebude souhlasit s výrokem nebo odůvodněním rozhodčího nálezu. V této souvislosti bývá v praxi zvykem, že rozhodce, který s rozhodčím nálezem nesouhlasí, připojí písemné stanovisko s tímto svým odlišným názorem (někdy též označováno jako *disentní stanovisko* či *votum separatum*) a jeho odůvodněním k rozhodčímu nález. Ostatně i Řád RS v ust. § 39 počítá se situací, kdy rozhodce nemůže nebo nechce rozhodčí nález podepsat. V tomto případě tak Řád RS ukládá povinnost předsedovi rozhodčího soudu tuto skutečnost v nález uvést a potvrdit svým podpisem.¹³⁰

¹²⁷ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003. ISBN 80-86473-51-1, s. 138.

¹²⁸ Dle § 7 odst. 1 musí být počet rozhodců vždy lichý, a to právě proto, aby bylo možné stanovit potřebnou většinu.

¹²⁹ Srov. § 25 odst. 1 ZRŘ.

¹³⁰ Srov. § 39 odst. 2 Řádu RS.

Ustanovení § 25 odst. 1 současně klade požadavky na **výrokovou část rozhodčího nálezu**, kdy ukládá, aby výrok byl určitý. V této části se tak rozhodci musí vypořádat se všemi spornými uplatněnými nároky. Pokud by se tak nestalo, bylo by v praxi nutné, aby rozhodce o části nároku, o kterém rozhodnuto nebylo, vydal tzv. doplňující rozhodčí nález a výrok jím doplnil¹³¹, přičemž původní nález by byl nálezem částečným (viz níže). Současně je žádoucí, aby rozhodci v případě rozhodování nepřekročili svou pravomoc a výroková část neobsahovala rozhodnutí o nároku, který nebyl stranami požadován (tzv. *ultra petitum*). V tomto případě by pak bylo nutné domáhat se zrušení rozhodčího nálezu u obecného soudu v souladu s § 31 písm. f) (blíže v kapitole 9). V neposlední řadě je zapotřebí, aby výroková část zahrnovala i rozhodnutí o poplatcích a nákladech řízení.

Rozhodčí nález musí v souladu s § 25 ZRŘ mimo výrokovou část obsahovat taktéž odůvodnění, a to i v případě uzavřeného smíru pojatého do rozhodčího nálezu. Toto ustanovení má však dispozitivní povahu. Dohodnou-li se tak strany, že rozhodčí nález nemusí odůvodnění obsahovat, pak lze tuto náležitost pomínout¹³². Obsah odůvodnění již v ZRŘ vymezen není. Aplikujeme-li však OSŘ, *in concreto* § 157 odst. 2, lze vyvodit, že je žádoucí, aby odůvodnění rozhodčího nálezu působilo zejména přesvědčivě, přičemž z něj musí být patrné, čeho se jedna ze stran domáhala, jakým způsobem se k požadovanému nároku vyjádřila strana druhá, jaké skutečnosti vzali rozhodci za prokázané, jaké učinili závěry o skutkovém stavu a právní stránce, jakých důkazů bylo užito, resp. aby byl řádně vysvětlen přístup rozhodců ke všem navrhovaným důkazům.

V ustanovení § 157 OSŘ nalezneme **ostatní náležitosti** rozhodčího nálezu, které by měl rozhodčí nález obsahovat, jimiž jsou vedle data jeho vydání, jména rozhodce *ad hoc* / označení stálého rozhodčího soudu také přesné označení účastníků i místo vydání nálezu. Místo vydání je poměrně důležitá náležitost rozhodčího nálezu, neboť v řízení *ad hoc* je určujícím kritériem pro stanovení příslušnosti obecného soudu k převzetí rozhodčího nálezu a spisu z rozhodčího řízení do úschovy¹³³ či pro určení obecného soudu v případě podání návrhu

¹³¹ S touto situací počítá i Řád RS v ust. § 38 odst. 3: „*Je-li dostatečně vyjasněna jenom část projednávaného předmětu sporu, může rozhodčí senát prohlásit řízení za skončené jen co do této části a rozhodnout částečným rozhodčím nálezem s tím, že v ostatních částech bude v řízení pokračováno a o nich rozhodnuto.*“

¹³² Dřívější úprava však stanovovala odůvodnění jako obligatorní náležitost v případě spotřebitelských sporů.

¹³³ KLEIN, Bohuslav a Martin DOLEČEK. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-264-8, s. 117.

na zrušení rozhodčího nálezů ve smyslu § 31 ZRŘ. Podle § 29 ZRŘ totiž platí, že stálé rozhodčí soudy mají po dobu 20 let od právní moci rozhodčího nálezů tento s rozhodčí doložkou a právní moci, společně se všemi listinami o průběhu rozhodčího řízení uchovávat. V případě řízení *ad hoc* je pak stanovena povinnost, aby jej rozhodci do 30 dnů od právní moci rozhodčího nálezů spolu s prokazujícími listinami o průběhu řízení předali do úschovy okresnímu soudu, v jehož obvodu byl rozhodčí nález vydán.¹³⁴ Z tohoto důvodu je tak místo vydání rozhodčího nálezů významné.

Jak již bylo nastíněno výše, je zapotřebí, aby v rozhodčím nálezů bylo rozhodnuto o všech podaných žalobních nárocích, které lze uplatnit na základě rozhodčí smlouvy. V tomto smyslu pak rozhodčí nález označujeme za **konečný**. Není-li však rozhodnuto o všech nárocích, resp. neobsahuje-li výroková část takového rozhodnutí (např. z důvodu opomenutí rozhodců), je možné část výroku doplnit, přičemž původní rozhodčí nález, jímž bylo rozhodnuto jen o části nároku, se tak stane rozhodčím nálezů **částečným**. ZRŘ tento druh rozhodčího nálezů nezná, tudíž je třeba opět přiměřeně aplikovat OSŘ, konkrétně § 152 odst. 2 OSŘ.¹³⁵ Za přiměřeného užití tohoto ustanovení lze současně vydat rozhodčí nález **mezitímní**, jímž se rozhoduje pouze o základu nároku a jenž není považován za konečný rozhodčí nález. V praxi tak například půjde o situaci, kdy jedna ze stran požaduje nárok z titulu náhrady škody. Rozhodce tak nejprve rozhodne mezitímním rozhodčím nálezů o tom, že odpovědnost druhé strany za škodu je dána. Následně rozhodce vydá rozhodčí nález konečný, kterým rozhodne o výši nároku vzniklého z titulu náhrady škody. Vydání částečného i mezitímního rozhodčího nálezů předpokládá i Řád RS v ustanovení § 38.

V případě, že rozhodčí nález obsahuje chyby v psaní nebo počtech či jiné zjevné nesprávnosti, může kterákoliv strana sporu podat žádost o opravu rozhodci či stálému rozhodčímu soudu v souladu s § 26 ZRŘ. Rozhodci pak vydají opravné usnesení, které musí podepsat a doručit stranám sporu. Ustanovení § 26 ZRŘ však hovoří pouze o stranách sporu, které mohou iniciovat opravu rozhodčího nálezů. Otázkou tak je, zda takovouto opravu může iniciovat i sám rozhodce. Pokud vyjdeme z Řádu RS, tento dává v § 42 odst. 2 rozhodčímu senátu možnost učinit tak i z vlastního podnětu. ZRŘ však tuto možnost neuvádí, tudíž by se jevilo

¹³⁴ Srov. § 29 odst. 1 a 2 ZRŘ.

¹³⁵ § 152 odst. 2 OSŘ: „Rozsudkem má být rozhodnuto o celé projednávané věci. Jestliže to však je účelné, může soud rozsudkem rozhodnout nejdříve jen o její části nebo jen o jejím základu.“

žádoucím užít přiměřeně OSŘ (§ 164), na jehož základě by tak rozhodci mohli i bez návrhu rozhodčí nález opravit. V odborné literatuře jsou někteří autoři (např. A. Bělohlávek) toho názoru, že za přiměřeného užití OSŘ je možné takové chyby opravit vždy i bez návrhu. Na druhé straně však existují názory odlišné. Např. N. Rozehnalová uvádí, že přiměřené užití OSŘ na tomto místě neodpovídá znění zákona § 30 ZRŘ, který hovoří pouze o otázkách neupravených¹³⁶. Autorka této práce se s tímto názorem N. Rozehnalové neztotožňuje, naopak sdílí názor A. Bělohlávky, který se v této souvislosti vyjádřil tak, že přiměřené užití OSŘ nelze vztáhnout výlučně na otázky, které jsou zákonem zcela neupravené, nýbrž pouze v konkrétních situacích na dílčí otázky, které v ZRŘ upraveny nejsou nebo kde se úprava jeví nedostatečná.¹³⁷ Autorka této práce dodává, že s ohledem na formální charakter těchto chyb by nemožnost jejich opravy rozhodcem, kterých se sám dopustil ve vlastním rozhodnutí, byla minimálně nešťastná. Současně by bylo nelogické, aby rozhodce, který vydal rozhodčí nález, si všiml svého pochybení, tj. například písařské chyby, a musel čekat na návrh stran, zda si téže chyby taktéž všimnou a podají návrh na opravu.

Jak již bylo zmíněno v podkapitole 7.3.3, vedle možnosti návrhu na opravu chyb v psaní, počtech a jiných zřejmých nesprávnostech lze v zákoně nalézt i další způsob, jak rozhodčí nález napadnout. Je jím přezkum dle § 27 ZRŘ, který představuje zvláštní obdobu opravného prostředku a umožňuje přezkum rozhodčího nálezu jak po procesní, právní, tak i věcné stránce. Jak již víme, rozhodčí řízení se vyznačuje zejména tím, že je oproti řízení před obecnými soudy rychlejší, což je dáno i skutečností, že rozhodčí řízení je jednoinstanční, a tedy ze zákona není dán proti rozhodčímu nálezu žádný opravný prostředek.

Dalším hlavním znakem rozhodčího řízení je však autonomie stran. V tomto smyslu tak zákon přiznává stranám, aby si v rozhodčí smlouvě dohodly přezkum rozhodčího nálezu jiným rozhodcem. Základním požadavkem je tedy dohoda stran. V odborné literatuře se uvádí, že není žádoucí, aby takováto dohoda byla obsažena přímo v rozhodčí smlouvě, a postačí, aby dohoda měla formu tzv. dodatku, tedy aby se strany na možnosti přezkumu rozhodčího nálezu dohodly až v době, kdy se

¹³⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-324-9, s. 272–273.

¹³⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 1042.

mezi nimi rozhodčí řízení vede.¹³⁸ Jak současně vyplývá z citovaného usnesení, dalším požadavkem je, aby rozhodčí nález byl přezkoumán rozhodcem odlišným od rozhodce, který rozhodčí nález vydal. Co se týče průběhu tohoto přezkumu, uplatní se na něj ustanovení ZRŘ jako v případě rozhodčího řízení. Zákon současně stanovuje lhůtu pro podání žádosti o přezkum rozhodčího nálezu, která činí 30 dnů ode dne, kdy byl rozhodčí nález straně, jež o přezkum žádá, doručen. Tato lhůta však může být v rozhodčí smlouvě stanovena odlišně.

Je třeba podotknout, že ačkoliv je zde podoba s odvolacím řízením u obecného soudu, nelze v tomto případě použít přiměřené ustanovení OSŘ týkající se úpravy odvolacího řízení. Výsledkem přezkumu dle § 27 ZRŘ totiž není zrušení, nebo ponechání v platnosti původního rozhodčího nálezu, ale vydává se rozhodčí nález nový, který je konečný.¹³⁹ Rozhodci tak nemají možnost vrátit věc původnímu rozhodci k novému projednání.

V neposlední řadě je třeba dodat, že přezkum rozhodčího nálezu má vliv na právní moc a vykonatelnost. Ustanovení § 28 ZRŘ stanoví: „*Rozhodčí nález, který nelze přezkoumat podle § 27, nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o přezkoumání podle § 27, nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný.*“¹⁴⁰ Z citovaného ustanovení je tak patrné, že pokud si strany sjednaly možnost přezkumu, právní moc a vykonatelnost rozhodčího nálezu se nenabývá jeho doručením, ale je třeba počkat buďto na výsledek přezkumu, či na uplynutí lhůty k podání žádosti o tento přezkum.

8.2 Usnesení

Na rozdíl od rozhodčího nálezu nelze postup dle § 27 uplatnit u usnesení. Taktéž je třeba zmínit, že usnesení nemá vlastnosti právní moci ani vykonatelnosti. Jak již bylo uvedeno, usnesení se vydává v případech, kdy se nevydává rozhodčí nález. Avšak stejně jako u rozhodčího nálezu musí být usnesení podepsáno, odůvodněno a doručeno.

¹³⁸ KLEIN, Bohuslav a Martin DOLEČEK. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-264-8, s. 127.

¹³⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-437-4, s. 488.

¹⁴⁰ § 28 odst. 2 ZRŘ.

Usnesení vydávaná v rámci rozhodčího řízení jsou dvojího druhu:

- (i) usnesení upravující procesní postupy,
- (ii) usnesení, jimiž se rozhodčí řízení končí.

Je třeba poznamenat, že v ZRŘ najdeme bližší úpravu pouze u usnesení, jimiž se rozhodčí řízení končí (§ 23 písm. b), ad (ii)). Současně tento zákon zmiňuje usnesení rozhodců o své pravomoci (§ 15 odst. 1) a dále usnesení v rámci opravy chyb v psaní nebo počtech či jiných zjevných nesprávnostech v rozhodčím nálezku (§ 26).

9 Zrušení rozhodčího nálezu

V předcházející kapitole bylo pojednáno o možnosti využít tzv. obdobu opravného prostředku pomocí přezkumu rozhodčího nálezu rozhodci jak po procesní, právní, tak i po věcné stránce, a to na základě dohody stran v souladu s § 27 ZRŘ. Nad rámce toho pak ZRŘ ve svém ustanovení § 31 a násl. dává stranám možnost podat návrh k obecnému soudu na přezkum souladu rozhodčího nálezu se zákonem. Oproti zmiňovanému přezkumu se však soudní kontrola může zaměřit pouze na posouzení stěžejních otázek procesní povahy. Zejména tak obecný soud může posoudit, zda byly splněny základní podmínky pro projednání a rozhodnutí věci před rozhodci a zda byly dodrženy předpoklady pro konání rozhodčího řízení, jeho průběh. Především se tedy jedná o kontrolu souladu činnosti rozhodčích soudů s principem nestranného a nezávislého soudu ve smyslu § 36 odst. 1 LZPS.¹⁴¹

Tuto možnost, resp. institut zrušení rozhodčího nálezu však nelze chápat jako druh opravného prostředku proti rozhodčímu nálezu. Institut zrušení rozhodčího nálezu obecnými soudy totiž představuje jakousi možnost kontroly obecného soudu nad rozhodčím řízením, a to při zachování základního smyslu rozhodčího řízení, především rychlosti, formálnosti a co nejmenší ingerence obecného soudu. V této souvislosti se pak vyjádřil i ÚS ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 3227/07 ze dne 8. 3. 2011, který dovodil: „*Vzhledem k tomu, že projednání věci před rozhodci nemá být popřením právní ochrany, ale toliko jejím přenesením ze soudů na rozhodce, se stát nemůže zcela zbavit ingerence v této oblasti, ale musí si prostřednictvím soudů podržet určitou kontrolní funkci. Rozsah této kontroly přitom musí být pečlivě vyvážen tak, aby na jedné straně nebylo popřeno pravidlo, že i v řízení před rozhodci má být poskytována právní ochrana, a na straně druhé aby tím nebyly setřeny výhody rozhodčího řízení, a tak i jeho praktická využitelnost.*“¹⁴²

Pokud soud zjistí rozpor se zákonem týkající se stěžejních otázek procesní povahy, je oprávněn rozhodčí nálezu zrušit, přičemž tato možnost je poskytnuta výlučně jen obecnému soudu. Je však třeba podotknout, že soud může zrušit rozhodčí nálezu pouze z taxativně uvedených důvodů v ust. § 31 ZRŘ. Jedná se o následující důvody:

¹⁴¹ Srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 1061.

¹⁴² Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

- a) rozhodčí nález byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu (resp. se jedná o otázku arbitrability sporu dle § 2 ZRŘ, tedy půjde například o situaci, kdy byl rozhodčí nález vydán ve věci rozvodu manželství aj.),
- b) rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje (např. rozhodčí smlouva se nevztahuje na uplatňovaný nárok),
- c) ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem,
- d) rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců,
- e) straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat (zejména tím, že nebyl dostatečně uplatněn princip rovnosti stran, např. nebylo umožněno každé ze stran navrhnout důkazy a vyjádřit se k nim či například došlo-li k porušení zásady předvídatelnosti rozhodnutí¹⁴³),
- f) rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno (tzv. *ultra petitum*), nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému,
- g) se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení (tj. důvody dle § 228 odst. 1 a 2 OSŘ).¹⁴⁴

Co se týče podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu, ZRŘ stanovuje stranám lhůtu k jeho podání, která činí 3 měsíce ode dne doručení rozhodčího nálezu tomu, kdo zpochybňuje rozhodčí nález z důvodů výše uvedených, přičemž se podává u obecného soudu v místě obvodu, kde byl rozhodčí nález vydán. Návrh směřuje proti druhé straně rozhodčího řízení. Samotné řízení o zrušení rozhodčího nálezu se však řídí ZRŘ za přiměřeného užití OSŘ tam, kde ZRŘ konkrétní otázky neupravuje (§ 44 ZRŘ).

Vrátíme-li se zpět do předchozí kapitoly a budeme vycházet z toho, že byla podána žádost o přezkum rozhodčího nálezu dle § 27 ZRŘ (byla-li tato možnost sjednána v rozhodčí smlouvě), může být však návrh na zrušení rozhodčího nálezu podán až vydání rozhodnutí, resp. po skončení řízení o přezkumu.

¹⁴³ Ústavní soud České republiky ve svém nálezu ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07 dovodil, že k upření plné možnosti uplatnění práv strany může dojít i nepředvídatelným postupem rozhodce, v jehož důsledku se nebude strana moci např. vyjádřit ke všem relevantním skutečnostem. Současně zdůraznil, že vyloučení nepředvídatelnosti v rozhodování rozhodců je o to naléhavější v rozhodčím řízení, neboť je jednoinstanční, což stranám znemožňuje reagovat na překvapivý názor.

¹⁴⁴ § 31 ZRŘ.

V případě rozhodování o návrhu na zrušení rozhodčího nálezu může soud zpravidla rozhodnout dvěma způsoby. Buďto shledá, že je návrh nedůvodný, a tento rozsudkem odmítne¹⁴⁵, či pokud dospěje k závěru, že je návrh důvodný, rozsudkem rozhodčí nález zruší. Následně pak může kterákoliv strana podat návrh na pokračování v rozhodčím řízení, a to do 30 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu. Návrh na pokračování v rozhodčím řízení však můžou strany podat pouze za předpokladu, že rozhodčí nález nebyl zrušen z důvodů týkajících se neplatnosti rozhodčí smlouvy (resp. z důvodu nearbitrability či jiných důvodů, pro které je rozhodčí smlouva neplatná či byla zrušena anebo se na předmětnou věc nevztahuje).

V neposlední řadě je třeba dodat, že na rozdíl od přezkumu dle § 27 ZRŘ nemá podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu odkladný účinek na vykonatelnost rozhodčího nálezu. Je však možné, aby soud vykonatelnost rozhodčího nálezu na žádost strany, které byla uložena povinnost tímto rozhodčím nálezem, vykonatelnost odložil. V tomto případě se však odkládá vykonatelnost rozhodčího nálezu, nikoliv nařízený výkon rozhodnutí či exekuce dle tohoto titulu, neboť to je možné až na základě tohoto rozhodnutí o odložení vykonatelnosti v samotném exekučním řízení.¹⁴⁶ Ustanovení § 32 ZRŘ v odst. 2 uvádí důvody, pro které je možné vykonatelnost rozhodčího nálezu odložit. Jedním z nich je případ, kdy by neprodleným výkonem rozhodčího nálezu hrozila vážná újma, a druhým právě skutečnost, že by z návrhu na zrušení rozhodčího nálezu bylo možné usuzovat, že je důvodný.

¹⁴⁵ Dle § 33 ZRŘ soud odmítne návrh na zrušení rozhodčího nálezu vždy v případě, je-li návrh podán z důvodů b) či c) a jestliže strana, která se domáhá zrušení, neuplatnila tento důvod v rozhodčím řízení nejpozději, než začala jednat ve věci samé, přičemž takovéto uplatnění mohla učinit.

¹⁴⁶ Srov. ŠÍNOVÁ, Renáta, Jana PETROV KŘIVÁČKOVÁ a kol. *Civilní proces: Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-594-7, s. 274.

10 Výkon rozhodčího nálezu

V přecházejících kapitolách již bylo vysvětleno, kdy dochází k nabytí právní moci a vykonatelnosti rozhodčího nálezu, tedy doručením rozhodčího nálezu, který nelze podrobit přezkumu jinými rozhodci, či marným uplynutím lhůty k podání žádosti o přezkum, přičemž vykonatelnosti nabývá ze zákona ve stejném okamžiku jako právní moci ve smyslu § 28 odst. 2¹⁴⁷. Současně ust. § 28 odst. 1 ukládá rozhodcům povinnost, aby rozhodčí nález po řádném doručení opatřili doložkou právní moci. Je nutno dodat, že pojmem „vykonatelnost“, resp. jak uvádí ZRŘ, slovním obratem „*je soudně vykonatelný*“, je míněna vlastnost rozhodčího nálezu, která umožňuje jeho vynutitelnost v případě, že povinnost v něm uložená nebude dobrovolně splněna. To znamená, že rozhodčí nález je soudně vynutitelný nikoliv okamžikem doručení, ale až ve chvíli, kdy nebude dobrovolně splněna povinnost, kterou rozhodčí nález ukládá. Výkonem rozhodčího nálezu pak rozumíme „*donucení povinného ke splnění povinnosti stanovené mu rozhodčím nálezem, kterou nesplnil ve stanovené lhůtě dobrovolně.*“¹⁴⁸

V České republice je možné provést dva druhy výkonu rozhodčího nálezu, a to soudní výkon dle OSŘ (§ 251 a násl.), resp. výkon rozhodnutí či exekuce, která je vykonávána soudními exekutory na základě zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

K tomu, aby mohl být výkon rozhodnutí či exekuce nařízen a proveden, je pak zapotřebí mít platný exekuční titul. Dle § 251 a násl. OSŘ a současně jím může být dle § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu vykonatelný rozhodčí nález. Jak je uvedeno shora, k tomu, aby mohl být řádným exekučním titulem, musí být takovýto rozhodčí nález opatřen doložkou právní moci. V této souvislosti vyvstává otázka, zda může být exekučním titulem taktéž usnesení, které je vydáváno jako rozhodnutí v rámci rozhodčího řízení a na základě kterého je ukládaná povinnost k plnění.

V této věci se vyjádřil i NS ČR v několika svých rozhodnutích, kdy dospěl k závěru, že usnesení vydávané v rámci rozhodčího řízení může představovat exekuční titul. Např. NS ČR ve svém rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 168/2005 ze dne

¹⁴⁷ V této souvislosti je vhodné poznamenat, že § 28 odst. 2 uvádí, že rozhodčí nález, který nelze přezkoumat, má účinky pravomocného rozhodnutí, a je tak závazný nejen pro strany řízení, ale i pro všechny orgány a rozhodce.

¹⁴⁸ RŮŽIČKA, Květoslav a Dita FRINTOVÁ. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR: rozhodčí soud sedmdesátíkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-745-0, s. 161.

22. 9. 2005 uzavřel, že usnesení o zastavení řízení vydané rozhodcem, které ukládá straně sporu odměnu rozhodci, představuje exekuční titul, přičemž se vyjádřil následovně: „Podle ustanovení § 40 odst. 1 písm. c/ zákona č. 120/2001 Sb. je exekučním titulem rozhodčí nález, který se stal vykonatelným (srov. § 28 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb.). Jestliže rozhodčím nálezem, jenž meritorně řeší majetkový spor, bylo rozhodnuto také o odměně a náhradě nákladů rozhodčího řízení, je nepochybné, že i v této části, jež má povahu usnesení, jde o způsobilý podkladový titul. Pak ovšem, a v tom se odvolací soud nemýlil, také usnesení, jímž se ve smyslu § 23 zákona č. 216/1994 Sb. končí rozhodčí řízení (bez meritorního rozhodnutí majetkového sporu), je [exekučním titulem] (nikoliv podle písmene g/, nýbrž také podle písmene c/ ustanovení § 40 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb.), ukládá-li povinnost plnit způsobilým titulem, nabylo-li vykonatelnost.“¹⁴⁹

Tento názor NS ČR však autorka této práce nesdílí. Pokud nahlédneme do ZRŘ, tento hovoří v § 28 odst. 2 pouze o vykonatelnosti rozhodčího nálezu, současně ani OSŘ, ani exekuční řád nepřiznává žádnému usnesení vykonatelnost. EŘ v § 40 odst. 1 písm. c) výslovně uvádí jako exekuční titul pouze vykonatelný rozhodčí nález. V této souvislosti se vyjádřil i A. Bělohlávek, který zastává následující názor: „Není správný závěr o tom, že usnesení vydaná rozhodci mohou být exekučním titulem, když vykonatelnost ve smyslu § 28 RozŘ právní moci je garantovaná výlučně rozhodčím náležům. Podmínkou vykonatelnosti je právní moc. Usnesení však ani podle dřívější úpravy, ani po novele RozŘ právní moci nenabývají.“¹⁵⁰ S ohledem na výše uvedené je tak autorka toho názoru, že pokud by bylo usnesení vydávané v rozhodčím řízení exekučním titulem, byla by tato skutečnost minimálně v rozporu s platnou právní úpravou.

10.1 Zastavení nařízeného výkonu rozhodčího nálezu

Vedle možnosti podání návrhu na přezkum rozhodčího nálezu dle § 27 ZRŘ a dále návrhu na zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 a násl. ZRŘ tento zákon umožňuje využít dalšího (posledního) institutu, kterým se lze bránit proti rozhodčímu nálezu. Je jím institut zastavení nařízeného výkonu rozhodčího nálezu ve smyslu § 35 ZRŘ. Podmínkou k uplatnění tohoto institutu však je, že byl takový výkon již nařízen (ať již soudem či dle EŘ), přičemž není podstatné, zda strana

¹⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 168/2005.

¹⁵⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích náležů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 855.

podávající tento návrh podala návrh na zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 a násl. ZRŘ. Návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodčího nálezu může podat ta strana rozhodčího řízení, proti které byl výkon tohoto rozhodčího nálezu nařízen.¹⁵¹ Současně však OSŘ umožňuje, aby byl nařízený výkon rozhodčího nálezu zastaven i bez návrhu strany, proti které byl výkon nařízen. OSŘ ve svém ustanovení § 268 stanovuje obecné důvody, pro které je možné výkon rozhodnutí zastavit. Zvláštní případy pak upravuje ZRŘ v ustanovení § 35 odst. 1, dle nějž je možné podat návrh na zastavení výkonu rozhodčího nálezu z těchto důvodů:

- a) *rozhodčí nález je stížen některou vadou uvedenou v § 31 písm. a), d) nebo f) – tedy jedná-li se o nearbitrabilní spor (ad a)), rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců (ad d)) a tzv. *ultra petitum* (ad f)) – podrobněji kapitola 9,*
- b) *strana, která musí mít zákonného zástupce, nebyla v řízení takovým zástupcem zastoupena a její jednání nebylo ani dodatečně schváleno – jedná se o zrušovací důvod dle § 31 písm. e) ZRŘ, tj. straně nebyla dána možnost spor před rozhodci projednat,*
- c) *ten, kdo vystupoval v rozhodčím řízení jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomu zmocněn a jeho jednání nebylo ani dodatečně schváleno – shodně jako výše lze podřadit pod případ ve smyslu § 31 písm. e) ZRŘ.¹⁵²*

Je třeba zmínit, že je-li podán návrh na zastavení výkonu rozhodčího nálezu a soud, který provádí výkon tohoto rozhodnutí, zjistí, že je dán některý z výše uvedených důvodů, řízení o výkon rozhodnutí ihned nezastaví. V tomto případě totiž soud ve smyslu § 32 odst. 2 ZRŘ řízení o výkon rozhodnutí pouze přeruší, přičemž uloží tomu, kdo zastavení výkonu navrhuje, aby do 30 dnů¹⁵³ podal u příslušného soudu (tj. soudu, v jehož místě obvodu byl rozhodčí nález vydán) návrh na zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 a násl. ZRŘ¹⁵⁴. Pokud však ten, kdo podal návrh na zastavení výkonu rozhodčího nálezu ve stanovené lhůtě, návrh na zrušení nepodá, řízení o zastavení výkonu pokračuje. Stejně tak se pokračuje v řízení o

¹⁵¹ Srov. § 35 odst. 1 ZRŘ.

¹⁵² Srov. § 35 odst. 1 ZRŘ.

¹⁵³ Pozn.: Dle ust. § 35 odst. 2 ZRŘ, který stanovuje lhůtu 30 dnů k podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu, se tak lze vzhledem k nejednoznačnosti tohoto ustanovení domnívat, že fakticky dochází k prodloužení tříměsíční lhůty, kterou stanovuje § 32 odst. 1 ZRŘ pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu.

¹⁵⁴ Pozn.: OSŘ však na rozdíl od ZRŘ možnost přerušení výkonu rozhodnutí výslovně v ust. § 254 odst. 2 vylučuje.

zastavení výkonu rozhodčího nálezu, pokud sice návrh na zrušení podán byl, ale tento návrh byl pravomocně zamítnut.

Dojde-li však k situaci, že byl návrh na zrušení podán, a rozhodčí nález byl tak zrušen, bude výkon buď dle § 268 OSŘ zastaven, a zůstala-li platná rozhodčí smlouva, bude pokračováno v rozhodčím řízení, či v opačném případě na návrh některé ze stran o sporu rozhodne soud.

V závěru je tak třeba podotknout, že ačkoliv se rozhodčí řízení vyznačuje svou jednoinstančností, je zřejmé, že i v rozhodčím řízení existují instituty, které obranu proti případnému negativnímu důsledku rozhodnutí (rozhodčího nálezu) stejně jako v případě řízení dvojinstančních umožňují.

Závěr

Cílem této práce bylo poskytnout ucelenou deskripci základních institutů rozhodčího řízení v České republice s poukázáním na vývoj právní úpravy a judikatury v konkrétní problematice. Současně bylo žádoucí zaměřit se i na možné sporné klíčové otázky, které vznikají často z důvodu nejasností, které se v ZRŘ v jednotlivých ustanovení vyskytují a které působí při jejich interpretaci problémy. Z této práce je totiž patrné, že i mezi jednotlivými právními odborníky panují značné neshody ohledně sporných otázek, což je bezpochyby dáno i nejednotnou judikaturou vyšších soudů.

Tato práce měla taktéž poukázat na výhody, které má rozhodčí řízení oproti řízení před obecnými soudy, ale současně i na jeho nevýhody, kvůli nimž pro strany rozhodčí smlouvy mnohdy znamená negativní důsledky. Proto v této práci bylo zároveň, byť i nepřímo, poukázáno na situace, kterých by se strany měly při sjednávání rozhodčí smlouvy vyvarovat, aby tak mohly těžit právě z těch výhod, kterými se rozhodčí řízení vyznačuje.

V této práci lze najít i stručný historický vývoj rozhodčího řízení, a tedy základy vzniku rozhodčího řízení, a dále i vysvětlení jeho základních pojmů a souvislostí. Zejména je pak pojednáno o tom, jaké spory lze v rozhodčím řízení řešit a kterých úskalí je třeba se vyvarovat tak, aby se i laická veřejnost mohla v každé jednotlivé problematice lépe orientovat. Dále je zde i provedena stručná komparace se zahraniční úpravou, která může přinést čtenáři zajímavý pohled ve vztahu k české právní úpravě, a to zejména v oblasti sporů, které jsou arbitrovatelné.

Jak je zmíněno v této práci, s účinností od 1. 1. 2016 nelze projednat a rozhodnout v rozhodčím řízení spotřebitelské spory. Ačkoliv autorka souhlasí s tím, že je žádoucí poskytovat určitou ochranu slabším stranám (spotřebitelům), je otázkou, zda takovýto zásah není až příliš restriktivní a zda by se dostatečné ochrany spotřebitelů nedalo dosáhnout přijetím takové právní úpravy, která by dostatečnou ochranu spotřebiteli poskytovala. Je totiž nutné dodat, že téměř žádná evropská země spotřebitelské spory z projednávání a rozhodování v rozhodčím řízení doposud nevyloučila. Na druhou stranu je nutno podotknout, že vyloučení arbitrovatelnosti spotřebitelských sporů může zmírnit negativní pověst rozhodčího řízení, kterou právě tato oblast bezpochyby přinesla.

V každém případě je třeba uzavřít, že pokud budou strany věnovat dostatečnou pozornost všem úskalím zejména při sjednávání rozhodčí smlouvy (např. při sjednávání osoby rozhodce), může rozhodčí řízení představovat přínosnou alternativu oproti soudnímu řešení sporu s využitím všech výhod, které rozhodčí řízení přináší.

Seznam použité literatury

Seznam použité monografie

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-342-7.

HOLÁ, Lenka a Miluše HRNČIŘÍKOVÁ. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-246-2.

KLEIN, Bohuslav a Martin DOLEČEK. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, 2007. Meritum (ASPI). ISBN 978-80-7357-264-8.

KOCINA, Jan, Bohumil POLÁČEK a kol. *Aktuální otázky rozhodčího řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-349-0.

LISSE, Luděk a kol. *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2012. ISBN 978-80-905247-0-5.

OTT, Emil. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního, III. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Klasická právnická díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-922-7.

RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C.H. Beck, 2004. Právní instituty. ISBN 80-7179-873-8.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-324-9.

RŮŽIČKA, Květoslav a Dita FRINTOVÁ. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR: rozhodčí soud sedmdesátníkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-745-0.

RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-43-1.

SCHELLE, Karel a Ilona SCHELLEOVÁ. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-19-X.

ŠÍNOVÁ, Renáta, Jana PETROV KŘIVÁČKOVÁ a kol. *Civilní proces: Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-594-7.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-437-4.

Seznam použitých internetových zdrojů

BAROŠ, David. *Právní povaha rozhodčího řízení optikou analýzy doktrinálních přístupů* [online]. Epravo.cz, 16. 6. 2017 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-povaha-rozhodciho-rizeni-optikou-analyzy-doktrinalnich-pristupu-105971.html>

KINDL, Milan. *Na co nezapomínat při sjednávání rozhodčí smlouvy* [online]. Bulletin-advokacie.cz, 21. 10. 2018 [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/na-co-nezapominat-pri-sjednavani-rozhodci-smlouvy?browser=full>

PETERKOVÁ, Kamila. *Srovnání arbitrability sporu v českém a polském rozhodčím řízení* [online]. Advokatnidenik.cz, 22. 8. 2019 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/08/22/srovnani-arbitrability-sporu-v-ceskem-a-polskem-rozhodcim-rizeni/>

ŠURFIARSKY, Šimon. *Zákon o spotřebitelskom rozhodcovskom konaní* [online]. Elaw.cz, 17. 10. 2016 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <http://www.elaw.cz/clanek/zakon-o-spotrebitelskom-rozhodcovskom-konani>

Zvláštní dodatek Řádu pro rozhodčí řízení on-line (Řád on-line). *Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR* [online]. 2007 [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: <https://www.soud.cz/rady/zvlastni-dodatek-radu-pro-rozhodci-rizeni-on-line-2007>

Legislativní předpisy

Evropské nařízení č. 910/2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářející důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu

Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listina základních práv a svobod České republiky

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách

Zákon č. 244/2002 Z. z., o rozhodcovském konání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 259/1996 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komory České republiky

Zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářející důvěru pro elektronické transakce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

Nález Ústavního soud České republiky ze dne 11. 12. 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/2012

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 10. 1. 2013, sp. zn. IV. ÚS 3779/11

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 7. 2022, sp. zn. IV. ÚS 174/02

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3402/13

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07

Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při IAL SE ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 222/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 6. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1201/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 31 Cdo 3534/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 1. 2016, sp. zn. 29 ICdo 11/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 33 Odo 135/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2351/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1130/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1112/2013

Usnesení Nejvyššího soud České republiky ze dne 25. 8. 2015, sp. zn. 22 Cdo 2698/2013

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 11. 2020, sp. zn. 23 Cdo 3972/2019

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 3. 2013, sp. zn. 20 Cdo 2648/2013

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 1. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3085/2014

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 9. 2005, sp. zn. 168/2005

usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 111/2009

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 20 Cdo 476/2009

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 10. 2011, sp. zn. 23 Cdo 1254/2010

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3123/2014

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo.
1945/2010

Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 7. 2006. sp. zn. III. ÚS 32/06

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 11. 1995, sp. zn. 10 Cmo 414/95

Seznam použitých zkratk

ADR	Alternative disputes resolution (alternativní rozhodování sporů)
ČR	Česká republika
ĚŘ	Zákon č. 120/2011 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
ICC	International Chamber of Commerce (Mezinárodní obchodní komora)
IZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, insolvenční zákon
KPC	Polský občanský soudní řád „Kodeks postępowania cywilnego“
LZPS	Listina základních práv a svobod
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR	Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
Řád RS	Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR
Řád OL	Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR pro rozhodčí řízení on-line
SJM	Společné jmění manželů
SR	Slovenská republika
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law
Ústava	Ústava České republiky
ÚS	Ústavní soud České republiky
Vzorový zákon	Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži
ZRŘ	Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
ZoEK	Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích

ZRK	Zákon č. 224/2002 Z. z., o rozhodcovskom konaní
ZPO	Rakouský civilní řád soudní, zákon č. 113/1895 „ <i>Zivilprozessordnung</i> “
ZoSRK	Zákon č. 335/2014 Z. z., o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Resume

Arbitration is an alternative to out-of-court resolution of disputes and has a wide range of advantages. On the one hand, it has many supporters in the Czech Republic, but on the other hand, considerable criticism has emerged in the Czech Republic, which undoubtedly resulted also from the ambiguous Czech legislation on arbitration. This thesis thus seeks to provide not only a comprehensive description of arbitration proceedings in the Czech Republic and its main institutes, but also focuses on its legal regulation. It then compares it with the legal regulation of arbitration in selected European countries, where some differences can be found. Last but not least, this thesis tries to focus on some problematic aspects that the ambiguous Czech legislation, as well as the inconsistent case law, has brought about. In view of the above, it is thus desirable that the parties, especially when entering into arbitration agreements, pay sufficient attention to and proceed in compliance with the basic requirements for the proper course of arbitration proceedings. For this reason, this thesis therefore also seeks to include a description of the basic requirements within individual institutes of arbitration and their possible difficulties. In conclusion, it should be noted that highlighting the possible problematic aspects and defining the basic requirements could contribute to the proper course of arbitration proceedings and thus to the enjoyment of the benefits that arbitration provides. This is not the only fact that could alleviate the negative criticism of arbitration that is common in the Czech Republic.